

Βρυξέλλες, 16 Ιουνίου 2025
(OR. en)

10300/25
ADD 2

Διοργανικός φάκελος:
2025/0162(NLE)

AELE 53
CH 19
MI 400

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	13 Ιουνίου 2025
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2025) 309 annex
Θέμα:	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ της πρότασης απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη ευρείας δέσμης συμφωνιών για την εδραίωση, εμβάθυνση και διεύρυνση των διμερών σχέσεων με την Ελβετική Συνομοσπονδία

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο COM(2025) 309 - Annex 2.

Συνημμ.: COM(2025) 309 annex

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 13.6.2025
COM(2025) 309 final

ANNEX 2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της

πρότασης απόφασης του Συμβουλίου

**σχετικά με τη σύναψη ευρείας δέσμης συμφωνιών για την εδραίωση, εμβάθυνση και
διεύρυνση των διμερών σχέσεων με την Ελβετική Συνομοσπονδία**

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΒΕΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, καλούμενη στο εξής «Ένωση»,

και

Η ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ, καλούμενη στο εξής «Ελβετία»,

στο εξής καλούμενες «συμβαλλόμενα μέρη»·

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές, η οποία έγινε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 και άρχισε να ισχύει την 1η Ιουνίου 2002 (στο εξής: συμφωνία)·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ την καίρια σημασία της πολιτικής αεροπορίας για τη δημιουργία συνδεσιμότητας για επιβάτες, εμπορεύματα και αεροπορικές ταχυδρομικές αποστολές·

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ ότι τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν συμφωνήσει σε μια ευρεία δέσμη διμερών συμφωνιών, συμπεριλαμβανομένου του θεσμικού πρωτοκόλλου της παρούσας συμφωνίας, προκειμένου να σταθεροποιηθούν και να αναπτυχθούν αμοιβαίες σχέσεις στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία·

ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ, στο πλαίσιο της ευρείας δέσμης διμερών συμφωνιών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, την κοινή δέσμευση των συμβαλλόμενων μερών για ασφαλή, προστατευμένη, ανταγωνιστική, βιώσιμη και καινοτόμο πολιτική αεροπορία,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΑ ΕΞΗΣ:

ΑΡΘΡΟ 1

Τροποποιήσεις της συμφωνίας

1. Η συμφωνία τροποποιείται ως εξής:

α) Στο άρθρο 2, διαγράφονται οι λέξεις «όπως αυτές αναφέρονται στο Παράρτημα της παρούσας συμφωνίας».

β) Στο άρθρο 15, η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Δικαιώματα κυκλοφορίας μεταξύ σημείων εντός της Ελβετίας και μεταξύ σημείων εντός των κρατών μελών της Ένωσης χορηγούνται από την πρώτη προγραμματισμένη περίοδο μετά την έναρξη ισχύος του πρωτοκόλλου τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές.».

γ) Στο άρθρο 18, η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Κάθε ενέργεια εφαρμογής βάσει παρόντος άρθρου διεξάγεται σύμφωνα με το άρθρο 19 της παρούσας συμφωνίας.».

δ) Το άρθρο 21 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«ΑΡΘΡΟ 21

1. Συγκροτείται μεικτή επιτροπή.

Η μεικτή επιτροπή απαρτίζεται από εκπροσώπους των συμβαλλόμενων μερών.

2. Η προεδρία της μεικτής επιτροπής ασκείται από κοινού από εκπρόσωπο της Ένωσης και εκπρόσωπο της Ελβετίας.

3. Η μεικτή επιτροπή:

α) διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία και την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας·

β) παρέχει φόρουμ αμοιβαίας διαβούλευσης και συνεχούς ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, ιδίως με σκοπό την εξεύρεση λύσης σε οποιαδήποτε δυσκολία ερμηνείας ή εφαρμογής της συμφωνίας ή νομικής πράξης της Ένωσης στην οποία γίνεται αναφορά στη συμφωνία σύμφωνα με το άρθρο 10 του θεσμικού πρωτοκόλλου της παρούσας συμφωνίας·

γ) διατυπώνει συστάσεις προς τα συμβαλλόμενα μέρη για θέματα που αφορούν την παρούσα συμφωνία·

δ) εκδίδει αποφάσεις όπως προβλέπεται στην παρούσα συμφωνία· και

ε) ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που της εκχωρείται με την παρούσα συμφωνία.

4. Σε περίπτωση τροποποίησης των άρθρων 1 έως 6, 10 έως 15, 17 ή 18 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7) περί των προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [στο εξής: πρωτόκολλο (αριθ. 7)], η μεικτή επιτροπή τροποποιεί αναλόγως το παράρτημα Α του παραρτήματος.

5. Η μεικτή επιτροπή αποφασίζει βάσει ομοφωνίας.

Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τα συμβαλλόμενα μέρη, τα οποία λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεσή τους.

6. Η μεικτή επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά ετησίως εκ περιτροπής στις Βρυξέλλες και στη Βέρνη, εκτός αν οι συμπρόεδροι αποφασίσουν διαφορετικά. Συνεδριάζει επίσης κατόπιν αιτήματος ενός εκ των συμβαλλόμενων μερών. Οι συμπρόεδροι μπορούν να αποφασίσουν ότι μια συνεδρίαση της μεικτής επιτροπής μπορεί να διεξαχθεί με βιντεοδιάσκεψη ή τηλεδιάσκεψη.

7. Η μεικτή επιτροπή καθορίζει τον εσωτερικό κανονισμό της και τον επικαιροποιεί κατά περίπτωση.

8. Η μεικτή επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να συγκροτήσει οποιαδήποτε ομάδα εργασίας ή ομάδα εμπειρογνομόνων που μπορεί να την επικουρεί στην εκτέλεση των καθηκόντων της.».

ε) Παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο:

«ΑΡΘΡΟ 28α

1. Καμία διάταξη της παρούσας συμφωνίας δεν ερμηνεύεται κατά τρόπο που να επιβάλλει σε ένα μέρος την υποχρέωση να καθιστά διαθέσιμες διαβαθμισμένες πληροφορίες, εκτός αν αυτό προβλέπεται σε νομική πράξη της Ένωσης η οποία έχει ενσωματωθεί στο παράρτημα της παρούσας συμφωνίας.

2. Ο χειρισμός και η προστασία διαβαθμισμένων πληροφοριών ή υλικού που παρέχονται από τα συμβαλλόμενα μέρη ή ανταλλάσσονται μεταξύ τους δυνάμει της παρούσας συμφωνίας πραγματοποιούνται βάσει της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με διαδικασίες ασφαλείας για την ανταλλαγή διαβαθμισμένων πληροφοριών, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 28 Απριλίου 2008, καθώς και βάσει κάθε ρύθμισης ασφαλείας για την εκτέλεσή της.

3. Η μεικτή επιτροπή εκδίδει, με απόφαση, οδηγίες χειρισμού για τη διασφάλιση της προστασίας των ευαίσθητων μη διαβαθμισμένων πληροφοριών που ανταλλάσσονται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.».

στ) Το άρθρο 34 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«ΑΡΘΡΟ 34

Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται, αφενός, στο έδαφος στο οποίο εφαρμόζονται η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ) και υπό τους όρους που προβλέπουν οι εν λόγω συνθήκες και, αφετέρου, στο έδαφος της Ελβετίας.».

2. Το παράρτημα της συμφωνίας τροποποιείται ως εξής:

α) το κείμενο κάτω από τον τίτλο «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ» και πάνω από τον υπότιτλο «1. Ελευθέρωση των αερομεταφορών και λοιποί κανόνες πολιτικής αεροπορίας» αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«ΤΜΗΜΑ Α

– Εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά σε τυχόν τεχνικές προσαρμογές, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που προβλέπονται για τα κράτη μέλη της Ένωσης στις νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες ενσωματώνονται στο παρόν παράρτημα θεωρείται ότι προβλέπονται και για την Ελβετία. Αυτό ισχύει με πλήρη σεβασμό του θεσμικού πρωτοκόλλου της παρούσας συμφωνίας.

- με την επιφύλαξη του άρθρου 15 της παρούσας συμφωνίας, ο όρος “κοινοτικός αερομεταφορέας” που αναφέρεται στις νομικές πράξεις της Ένωσης που έχουν ενσωματωθεί στο παρόν παράρτημα περιλαμβάνει και τους αδειοδοτημένους αερομεταφορείς που έχουν τον κύριο τόπο της επιχειρηματικής δραστηριότητάς τους και, ενδεχομένως, την καταστατική έδρα τους στην Ελβετία, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1008/2008. Οι παραπομπές στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2407/92 του Συμβουλίου νοούνται ως παραπομπές στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1008/2008.
- Στις νομικές πράξεις της Ένωσης που ενσωματώνονται στο παρόν παράρτημα, οι παραπομπές στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης ή στα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ νοούνται ως παραπομπές στα άρθρα 8 και 9 της παρούσας συμφωνίας.

ΤΜΗΜΑ Β»

- β) στο τμήμα 2 (Κανόνες ανταγωνισμού), στην καταχώριση που αφορά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, η εισαγωγική φράση «Όσον αφορά το άρθρο 4 παράγραφος 5 του κανονισμού συγκεντρώσεων, ισχύουν τα εξής μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετίας:» αντικαθίσταται από τη φράση «Όσον αφορά το άρθρο 4 παράγραφος 5 του κανονισμού συγκεντρώσεων, ισχύουν τα εξής:»
- γ) στο τμήμα 3 (Ασφάλεια πτήσεων), η καταχώριση που αφορά τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1139 τροποποιείται ως εξής:
 - ι) απαλείφεται η ακόλουθη παράγραφος:

«Κατά παρέκκλιση από την οριζόντια προσαρμογή που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο του παραρτήματος της συμφωνίας αεροπορικών μεταφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, οι αναφορές στα “κράτη μέλη” στις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 182/2011 που αναφέρονται στο άρθρο 127 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1139, δεν νοούνται ως καλύπτουσες και την Ελβετία.»

ii) το στοιχείο γ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«γ) Στο άρθρο 96 προστίθεται το ακόλουθο εδάφιο:

“Η Ελβετία χορηγεί στον Οργανισμό και στους υπαλλήλους του, στο πλαίσιο των επίσημων καθηκόντων τους για τον Οργανισμό, τα προνόμια και τις ασυλίες που προβλέπονται στο παράρτημα Α, τα οποία βασίζονται στα άρθρα 1 έως 6, 10 έως 15, 17 και 18 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7). Οι παραπομπές στα αντίστοιχα άρθρα του εν λόγω πρωτοκόλλου επισημαίνονται εντός παρενθέσεων για λόγους ενημέρωσης.”.»

- δ) στο τμήμα 3 (Ασφάλεια πτήσεων), η καταχώριση που αφορά τον κατ’ εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/945 της Επιτροπής, στο πρώτο εδάφιο, οι λέξεις «η δεύτερη περίπτωση του παραρτήματος» αντικαθίστανται από τις λέξεις «η πρώτη περίπτωση του τμήματος Α του παραρτήματος»·
- ε) στο τμήμα 3 (Ασφάλεια πτήσεων), η καταχώριση που αφορά τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2019/947 της Επιτροπής, στο πρώτο εδάφιο, οι λέξεις «η δεύτερη περίπτωση του παραρτήματος» αντικαθίστανται από τις λέξεις «η πρώτη περίπτωση του τμήματος Α του παραρτήματος»·
- στ) στο τμήμα 5 (Διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας), στην καταχώριση που αφορά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 549/2004, απαλείφεται η ακόλουθη παράγραφος:

«Κατά παρέκκλιση της οριζόντιας προσαρμογής που αναφέρεται στο δεύτερο εδάφιο του παραρτήματος της συμφωνίας αεροπορικών μεταφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, οι αναφορές στα “κράτη μέλη” στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 549/2004 ή στις διατάξεις της απόφασης 1999/468/ΕΚ που αναφέρονται στη διάταξη αυτή, δεν νοούνται ως καλύπτουσες την Ελβετία.»

ζ) στο τμήμα 9 (Παραρτήματα), το σημείο Α αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Α: Προνόμια και ασυλίες»·

η) το παράρτημα Α του παραρτήματος και το προσάρτημα του παραρτήματος Α αντικαθίσταται από το κείμενο που παρατίθεται στο προσάρτημα του παρόντος πρωτοκόλλου.

ΑΡΘΡΟ 2

Έναρξη ισχύος

1. Το παρόν πρωτόκολλο κυρώνεται ή εγκρίνεται από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τις κατ' ιδίαν διαδικασίες. Τα συμβαλλόμενα μέρη κοινοποιούν αμοιβαία την ολοκλήρωση των εσωτερικών διαδικασιών που είναι αναγκαίες για την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου.
2. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της τελευταίας κοινοποίησης όσον αφορά τις ακόλουθες πράξεις:
 - α) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·
 - β) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·
 - γ) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές·

- δ) Πρωτόκολλο για τις κρατικές ενισχύσεις της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές·
- ε) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- στ) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- ζ) Πρωτόκολλο για τις κρατικές ενισχύσεις της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- η) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις συναλλαγές γεωργικών προϊόντων·
- θ) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την αξιολόγηση της πιστότητας, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·
- ι) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την αξιολόγηση της πιστότητας, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·
- ια) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση·
- ιβ) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, σχετικά με τη συμμετοχή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σε προγράμματα της Ένωσης·

ιγ) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας στον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Διαστημικό Πρόγραμμα.

[Τόπος], στις [...], σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική γλώσσα, όλα δε τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι, έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

(Πεδίο υπογραφών και στις 24 γλώσσες της ΕΕ: «Για την Ευρωπαϊκή Ένωση» και «Για την Ελβετική Συνομοσπονδία»)

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Προνόμια και ασυλίες

ΑΡΘΡΟ 1

[αντιστοιχεί στο άρθρο 1 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Οι χώροι και τα κτίρια του Οργανισμού είναι απαραβίαστα. Δεν υπόκεινται σε έρευνα, κατάσχεση, επίταξη ή απαλλοτρίωση. Τα περιουσιακά στοιχεία και τα στοιχεία ενεργητικού του Οργανισμού δεν είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο οποιουδήποτε αναγκαστικού μέτρου διοικητικής ή δικαστικής αρχής, χωρίς την άδεια του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ 2

[αντιστοιχεί στο άρθρο 2 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Τα αρχεία του Οργανισμού είναι απαραβίαστα.

ΑΡΘΡΟ 3

[αντιστοιχεί στα άρθρα 3 και 4 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

1. Ο Οργανισμός, τα στοιχεία ενεργητικού του, τα έσοδα και λοιπά περιουσιακά του στοιχεία απαλλάσσονται από κάθε άμεσο φόρο.
2. Αγαθά και υπηρεσίες που εξάγονται από την Ελβετία στον Οργανισμό, για υπηρεσιακή χρήση, ή που παρέχονται στον Οργανισμό στην Ελβετία δεν υπόκεινται σε έμμεσους δασμούς και φόρους.
3. Απαλλαγή από τον ΦΠΑ χορηγείται αν η πραγματική τιμή αγοράς των αγαθών και των υπηρεσιών που αναφέρονται στο τιμολόγιο ή στο αντίστοιχο έγγραφο ανέρχεται συνολικά σε τουλάχιστον εκατό ελβετικά φράγκα (συμπεριλαμβανομένου του φόρου). Ο Οργανισμός απαλλάσσεται όλων των δασμών, απαγορεύσεων και περιορισμών επί των εισαγωγών και εξαγωγών ως προς τα είδη που προορίζονται για υπηρεσιακή χρήση. Τα εισαγόμενα κατ' αυτόν τον τρόπο είδη δεν διατίθενται, επαχθώς ή χαριστικώς, στην Ελβετία, εκτός αν αυτό γίνεται υπό όρους που εγκρίνει η κυβέρνηση της Ελβετίας.
4. Απαλλαγή από τον ΦΠΑ, τον ειδικό φόρο κατανάλωσης και λοιπούς έμμεσους φόρους χορηγείται υπό μορφήν εμβάσματος αφού ο προμηθευτής των αγαθών ή ο πάροχος των υπηρεσιών προσκομίσει τα ελβετικά έντυπα που απαιτούνται προς τον σκοπό αυτόν.
5. Δεν παρέχονται απαλλαγές όσον αφορά τους φόρους, τα τέλη και τα δικαιώματα που επιβάλλονται ως ανταπόδοση για παροχές υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

ΑΡΘΡΟ 4

[αντιστοιχεί στο άρθρο 5 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Ο Οργανισμός απολαμβάνει στην Ελβετία για την υπηρεσιακή του επικοινωνία και τη διακίνηση όλων των εγγράφων του, εντός της επικράτειας κάθε κράτους μέλους, τη μεταχείριση που επιφυλάσσεται από το κράτος αυτό στις διπλωματικές αποστολές.

Η υπηρεσιακή αλληλογραφία και οι λοιπές υπηρεσιακές επικοινωνίες του Οργανισμού δεν υπόκεινται σε λογοκρισία.

ΑΡΘΡΟ 5

[αντιστοιχεί στο άρθρο 6 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Οι ταυτότητες της Ένωσης που εκδίδονται για τα μέλη και το προσωπικό του Οργανισμού αναγνωρίζονται ως έγκυρα πιστοποιητικά κυκλοφορίας στο έδαφος της Ελβετίας. Οι εν λόγω ταυτότητες εκδίδονται για τους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό υπό προϋποθέσεις που καθορίζονται από τον κανονισμό περί της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και από το καθεστώς που διέπει το λοιπό προσωπικό της Ένωσης [κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 31, κανονισμός (ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 11, περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας (ΕΕ 45 της 14.6.1962, σ. 1385), συμπεριλαμβανομένων τυχόν μεταγενέστερων τροποποιήσεων].

ΑΡΘΡΟ 6

[αντιστοιχεί στο άρθρο 10 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Οι αντιπρόσωποι των κρατών μελών της Ένωσης που συμμετέχουν στις εργασίες του Οργανισμού, καθώς και οι σύμβουλοί τους και τεχνικοί εμπειρογνώμονες, απολαμβάνουν, κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων τους και κατά τη διάρκεια ταξιδιών τους προς ή από τον τόπο συνεδρίασης στην Ελβετία, τα καθιερωμένα προνόμια, τις ασυλίες και διευκολύνσεις.

ΑΡΘΡΟ 7

[αντιστοιχεί στο άρθρο 11 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Στην επικράτεια της Ελβετίας και ανεξαρτήτως ιθαγένειας, οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό του Οργανισμού:

- α) απολαύουν ετεροδικίας για πράξεις στις οποίες προέβησαν, συμπεριλαμβανομένου του προφορικού ή γραπτού λόγου, ενεργώντας υπό την επίσημη ιδιότητά τους, με την επιφύλαξη των διατάξεων των Συνθηκών που αφορούν, αφενός, τους κανόνες περί ευθύνης των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού έναντι της Ένωσης, αφετέρου, την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί διαφορών μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού της. Η ασυλία αυτή εξακολουθεί να ισχύει και μετά τη λήξη της θητείας τους·
- β) δεν υπόκεινται, όπως και οι σύζυγοί τους και τα συντηρούμενα από αυτούς μέλη της οικογένειάς τους, στους περιορισμούς διακίνησης και στις διατυπώσεις εγγραφής στα μητρώα αλλοδαπών·

- γ) απολαμβάνουν, όσον αφορά τις νομισματικές ή συναλλαγματικές ρυθμίσεις, τις ίδιες διευκολύνσεις που αναγνωρίζονται από την καθιερωμένη πρακτική σε υπαλλήλους διεθνών οργανισμών·
- δ) έχουν το δικαίωμα να εισάγουν ατελώς την οικοσκευή και τα προσωπικά τους είδη κατά την πρώτη ανάληψη των καθηκόντων τους στην Ελβετία και το δικαίωμα να τα επανεξάγουν ατελώς, κατά τη λήξη της θητείας τους, με την επιφύλαξη και στις δύο περιπτώσεις των όρων που κρίνονται αναγκαίοι από την κυβέρνηση της Ελβετίας·
- ε) έχουν το δικαίωμα να εισάγουν ατελώς αυτοκίνητο που προορίζεται για προσωπική τους χρήση, το οποίο έχει αποκτηθεί στη χώρα της τελευταίας τους διαμονής ή στη χώρα της οποίας είναι υπήκοοι σύμφωνα με τους όρους του εσωτερικού εμπορίου αυτής και να το επανεξάγουν ατελώς, με την επιφύλαξη και στις δύο περιπτώσεις των όρων που κρίνονται αναγκαίοι από την κυβέρνηση της Ελβετίας.

ΑΡΘΡΟ 8

[αντιστοιχεί στο άρθρο 12 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Επί των αποδοχών, μισθών και λοιπών αμοιβών που καταβάλλει ο Οργανισμός στους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό του επιβάλλεται φόρος υπέρ της Ένωσης σύμφωνα με τους όρους και τη διαδικασία που καθορίζονται στο ενωσιακό δίκαιο.

Οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό απαλλάσσονται από την επιβολή ελβετικών ομοσπονδιακών φόρων και φόρων των καντονιών επί των αποδοχών, μισθών και λοιπών αμοιβών που καταβάλλονται από τον Οργανισμό.

ΑΡΘΡΟ 9

[αντιστοιχεί στο άρθρο 13 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Για την εφαρμογή του φόρου επί του εισοδήματος και της περιουσίας, του φόρου κληρονομιών, καθώς και για την εφαρμογή των συμβάσεων περί αποφυγής της διπλής φορολογίας που έχουν συναφθεί μεταξύ της Ελβετίας και κρατών μελών της Ένωσης, οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό του Οργανισμού, οι οποίοι έχουν, απλώς και μόνο λόγω της άσκησης των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του Οργανισμού, τη φορολογική κατοικία τους στην επικράτεια της Ελβετίας κατά τον χρόνο της εισόδου τους στην υπηρεσία του Οργανισμού, θεωρούνται και στην Ελβετία και στη χώρα της φορολογικής κατοικίας ότι διατηρούν την προηγούμενη κατοικία τους εφόσον αυτή ευρίσκεται σε κράτος μέλος της Ένωσης. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται ομοίως και για τον ή τη σύζυγο στο μέτρο που αυτός ή αυτή δεν ασκεί ιδία επαγγελματική δραστηριότητα, καθώς και για τα τέκνα των οποίων έχουν την επιμέλεια και τα οποία συντηρούνται από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο παρόν άρθρο.

Τα κινητά πράγματα τα οποία ανήκουν στα πρόσωπα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο και που ευρίσκονται στην Ελβετία απαλλάσσονται του φόρου κληρονομιάς στην Ελβετία. Για την επιβολή του φόρου αυτού, τα εν λόγω κινητά πράγματα θεωρούνται ευρισκόμενα εντός του κράτους της φορολογικής κατοικίας, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων τρίτων χωρών και της ενδεχομένης εφαρμογής διατάξεων διεθνών συμβάσεων περί διπλής φορολογίας.

Κατοικία που αποκτάται απλώς και μόνο λόγω της άσκησης καθηκόντων στην υπηρεσία άλλων διεθνών οργανισμών δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ 10

[αντιστοιχεί στο άρθρο 14 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Η Ένωση καθορίζει το καθεστώς των κοινωνικών παροχών που εφαρμόζεται στους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης.

Ως εκ τούτου, οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό του Οργανισμού δεν υποχρεούνται να εγγραφούν στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της Ελβετίας, εφόσον καλύπτονται ήδη από το καθεστώς των κοινωνικών παροχών που εφαρμόζεται στους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης. Μέλη των οικογενειών των υπαλλήλων του Οργανισμού, τα οποία μετέχουν στο νοικοκυριό του εκάστοτε υπαλλήλου, καλύπτονται από το καθεστώς των κοινωνικών παροχών που εφαρμόζεται στους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης, εφόσον απασχολούνται σε άλλον εργοδότη εκτός του Οργανισμού και δεν λαμβάνουν κοινωνικές παροχές από κράτος μέλος της Ένωσης ή από την Ελβετία.

ΑΡΘΡΟ 11

[αντιστοιχεί στο άρθρο 15 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Το ενωσιακό δίκαιο προσδιορίζει τις κατηγορίες υπαλλήλων και λοιπού προσωπικού του Οργανισμού για τους οποίους εφαρμόζονται, εν όλω ή εν μέρει, οι διατάξεις των άρθρων 7, 8 και 9.

Τα ονόματα, η υπηρεσιακή θέση και οι διευθύνσεις των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού που περιλαμβάνονται στις εν λόγω κατηγορίες κοινοποιούνται περιοδικά στην Ελβετία.

ΑΡΘΡΟ 12

[αντιστοιχεί στο άρθρο 17 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Τα προνόμια, οι ασυλίες και οι διευκολύνσεις παρέχονται στους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό του Οργανισμού αποκλειστικά προς το συμφέρον του Οργανισμού.

Ο Οργανισμός υποχρεούται να άρει την ασυλία που χορηγήθηκε σε υπάλληλο ή σε οποιοδήποτε μέλος του λοιπού προσωπικού, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες κρίνει ότι η άρση της ασυλίας δεν είναι αντίθετη προς τα συμφέροντα του Οργανισμού.

ΑΡΘΡΟ 13

[αντιστοιχεί στο άρθρο 18 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7)]

Για την εφαρμογή του παρόντος παραρτήματος Α, ο Οργανισμός ενεργεί σε συνεννόηση με τις αρμόδιες αρχές της Ελβετίας ή των ενδιαφερόμενων κρατών μελών της Ένωσης.».

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΒΕΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, καλούμενη στο εξής «Ένωση»,

και

Η ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ, καλούμενη στο εξής «Ελβετία»,

στο εξής καλούμενες «συμβαλλόμενα μέρη»·

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ ότι η Ένωση και η Ελβετία δεσμεύονται από πολυάριθμες διμερείς συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν διάφορους τομείς και προβλέπουν ειδικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, παρόμοια, από ορισμένες απόψεις, με εκείνα που προβλέπονται εντός της Ένωσης·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι σκοπός των εν λόγω διμερών συμφωνιών είναι να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και να δημιουργηθούν στενότεροι οικονομικοί δεσμοί μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, με βάση την ισότητα, την αμοιβαιότητα και τη γενική ισορροπία των πλεονεκτημάτων, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους·

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΕΣ να ενισχύσουν και να εμβαθύνουν τη συμμετοχή της Ελβετίας στην εσωτερική αγορά της Ένωσης, με βάση τους ίδιους κανόνες με εκείνους που ισχύουν για την εσωτερική αγορά, διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους και την ανεξαρτησία των θεσμικών οργάνων τους και, όσον αφορά την Ελβετία, τον σεβασμό των αρχών που απορρέουν από την άμεση δημοκρατία, το ομοσπονδιακό σύστημα και τον τομεακό χαρακτήρα της συμμετοχής της στην εσωτερική αγορά·

ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ότι διατηρείται η αρμοδιότητα του Ελβετικού Ομοσπονδιακού Ανώτατου Δικαστηρίου και όλων των άλλων ελβετικών δικαστηρίων, καθώς και η αρμοδιότητα των δικαστηρίων των κρατών μελών και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ερμηνεύουν τη συμφωνία σε μεμονωμένες περιπτώσεις·

ΕΧΟΝΤΑΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗ της διασφάλισης της ομοιομορφίας των τομέων που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία, τόσο των τρεχόντων όσο και των μελλοντικών,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΑ ΕΞΗΣ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Στόχοι

1. Στόχος του παρόντος πρωτοκόλλου είναι να διασφαλίσει, για τα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και για τους οικονομικούς φορείς και τους ιδιώτες, μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου, ίση μεταχείριση και ισότιμους όρους ανταγωνισμού στον τομέα της εσωτερικής αγοράς που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές, η οποία υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 (στο εξής: συμφωνία).
2. Για τον σκοπό αυτόν, το παρόν πρωτόκολλο παρέχει νέες θεσμικές λύσεις που διευκολύνουν τη συνεχή και ισόρροπη ενίσχυση των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Το παρόν πρωτόκολλο, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές του διεθνούς δικαίου, καθορίζει, ιδίως, θεσμικές λύσεις για τη συμφωνία οι οποίες είναι κοινές στις διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί ή πρόκειται να συναφθούν στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία, χωρίς να μεταβάλλει το πεδίο εφαρμογής ή τους στόχους της συμφωνίας, και ειδικότερα:
 - α) τη διαδικασία ευθυγράμμισης της συμφωνίας με τις νομικές πράξεις της Ένωσης που είναι συναφείς με τη συμφωνία·
 - β) την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή της συμφωνίας και των νομικών πράξεων της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά στη συμφωνία·

- γ) την εποπτεία και την εφαρμογή της συμφωνίας· και
- δ) την επίλυση των διαφορών στο πλαίσιο της συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 2

Σχέση με τη συμφωνία

1. Το παρόν πρωτόκολλο, το παράρτημά του και το προσάρτημά του αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της συμφωνίας.
2. Οι διατάξεις της συμφωνίας οι οποίες καταργούνται με το παρόν πρωτόκολλο παρατίθενται κατωτέρω:
 - α) άρθρο 1 παράγραφος 2·
 - β) άρθρο 17·
 - γ) άρθρο 18 παράγραφος 1·
 - δ) άρθρο 22·
 - ε) άρθρο 23·
 - στ) άρθρο 29·
 - ζ) άρθρο 30 παράγραφος 2·

η) άρθρο 31· και

θ) άρθρο 35 παράγραφος 2.

3. Αναφορές στην «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» ή στην «Κοινότητα» στη συμφωνία νοούνται ως αναφορές στην Ένωση.

ΑΡΘΡΟ 3

Διμερείς συμφωνίες στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά
στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία

1. Οι υφιστάμενες και μελλοντικές διμερείς συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και της Ελβετίας στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία θεωρείται ότι αποτελούν συνεκτικό σύνολο το οποίο εξασφαλίζει ισορροπία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μεταξύ της Ένωσης και της Ελβετίας.

2. Η συμφωνία αποτελεί διμερή συμφωνία σε τομέα σχετικό με την εσωτερική αγορά στον οποίο συμμετέχει η Ελβετία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΥΘΥΓΡΑΜΜΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ 4

Συμμετοχή στη σύνταξη νομικών πράξεων της Ένωσης («διαμόρφωση αποφάσεων»)

1. Κατά τη σύνταξη πρότασης για την έκδοση νομικής πράξης της Ένωσης σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ) στον τομέα που καλύπτεται από τη συμφωνία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (στο εξής: Επιτροπή) ενημερώνει σχετικά την Ελβετία και ζητεί ανεπίσημα τη γνώμη εμπειρογνομόνων της Ελβετίας κατά τον ίδιο τρόπο που ζητεί τη γνώμη εμπειρογνομόνων των κρατών μελών της Ένωσης για τη σύνταξη των προτάσεών της. Κατόπιν αιτήματος οποιουδήποτε συμβαλλόμενου μέρους, πραγματοποιείται προκαταρκτική ανταλλαγή απόψεων στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής.

Τα συμβαλλόμενα μέρη διαβουλεύονται μεταξύ τους εκ νέου, κατόπιν αιτήματος ενός εξ αυτών, στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής σε σημαντικές στιγμές του σταδίου που προηγείται της έκδοσης της νομικής πράξης από την Ένωση, στο πλαίσιο συνεχούς διαδικασίας ενημέρωσης και διαβούλευσης.

2. Κατά την κατάρτιση, σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ, κατ' εξουσιοδότηση πράξεων σχετικά με βασικές πράξεις του ενωσιακού δικαίου στον τομέα που καλύπτεται από τη συμφωνία, η Επιτροπή εξασφαλίζει την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή της Ελβετίας στην κατάρτιση των σχεδίων και διαβουλεύεται με εμπειρογνώμονες της Ελβετίας στην ίδια βάση στην οποία διαβουλεύεται με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών της Ένωσης.

3. Κατά την κατάρτιση, σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ, εκτελεστικών πράξεων σχετικά με βασικές πράξεις του ενωσιακού δικαίου στον τομέα που καλύπτεται από τη συμφωνία, η Επιτροπή εξασφαλίζει την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή της Ελβετίας στην κατάρτιση των σχεδίων που θα υποβληθούν αργότερα στις επιτροπές που επικουρούν την Επιτροπή κατά την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της και διαβουλεύεται με εμπειρογνώμονες της Ελβετίας στην ίδια βάση στην οποία διαβουλεύεται με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών της Ένωσης.
4. Οι εμπειρογνώμονες της Ελβετίας συμμετέχουν στις εργασίες των επιτροπών που δεν καλύπτονται από τις παραγράφους 2 και 3, όταν αυτό απαιτείται για την ορθή λειτουργία της συμφωνίας. Η μεικτή επιτροπή καταρτίζει και επικαιροποιεί κατάλογο των εν λόγω επιτροπών και, κατά περίπτωση, άλλων επιτροπών με παρόμοια χαρακτηριστικά.
5. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται όσον αφορά νομικές πράξεις της Ένωσης ή διατάξεις τους οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής εξαίρεσης που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 7.

ΑΡΘΡΟ 5

Ενσωμάτωση νομικών πράξεων της Ένωσης

1. Προκειμένου να εξασφαλιστούν η ασφάλεια δικαίου και η ομοιογένεια του δικαίου στον τομέα που σχετίζεται με την εσωτερική αγορά στον οποίο συμμετέχει η Ελβετία δυνάμει της συμφωνίας, η Ελβετία και η Ένωση διασφαλίζουν ότι οι νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες εκδίδονται στον τομέα που καλύπτεται από τη συμφωνία ενσωματώνονται στη συμφωνία το συντομότερο δυνατόν μετά την έκδοσή τους.
2. Οι νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες ενσωματώνονται στη συμφωνία σύμφωνα με την παράγραφο 4 αποτελούν, με την ενσωμάτωσή τους στη συμφωνία, μέρος της έννομης τάξης της Ελβετίας, με την επιφύλαξη, ανάλογα με την περίπτωση, των προσαρμογών που αποφασίζει η μεικτή επιτροπή.

3. Η Ένωση, όταν εκδίδει νομική πράξη στον τομέα που καλύπτεται από τη συμφωνία, ενημερώνει σχετικά την Ελβετία το συντομότερο δυνατόν μέσω της μεικτής επιτροπής. Κατόπιν αιτήματος οποιουδήποτε συμβαλλόμενου μέρους, η μεικτή επιτροπή προβαίνει σε ανταλλαγή απόψεων επί του θέματος.
4. Η μεικτή επιτροπή ενεργεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 εκδίδοντας απόφαση το συντομότερο δυνατόν για την τροποποίηση του παραρτήματος της συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών προσαρμογών.
5. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, αν κριθεί αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η συνοχή της συμφωνίας με το παράρτημά της, όπως θα έχει τροποποιηθεί σύμφωνα με την παράγραφο 4, η μεικτή επιτροπή μπορεί να προτείνει, προς έγκριση από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες, την αναθεώρηση της συμφωνίας.
6. Οι αναφορές της συμφωνίας σε νομικές πράξεις της Ένωσης που δεν ισχύουν πλέον νοούνται ως αναφορές στην καταργούσα νομική πράξη της Ένωσης, όπως έχει ενσωματωθεί στο παράρτημα της συμφωνίας, από την έναρξη ισχύος της απόφασης της μεικτής επιτροπής σχετικά με την αντίστοιχη τροποποίηση του παραρτήματος της συμφωνίας σύμφωνα με την παράγραφο 4, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στην εν λόγω απόφαση.
7. Η υποχρέωση που ορίζεται στην παράγραφο 1 δεν ισχύει για νομικές πράξεις της Ένωσης ή διατάξεις τους οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής εξαίρεσης. Η συμφωνία δεν προβλέπει εξαίρεση.
8. Με την επιφύλαξη του άρθρου 6, οι αποφάσεις της μεικτής επιτροπής δυνάμει της παραγράφου 4 αρχίζουν να ισχύουν πάραυτα, αλλά σε καμία περίπτωση πριν από την ημερομηνία κατά την οποία η αντίστοιχη νομική πράξη της Ένωσης αρχίζει να εφαρμόζεται στην Ένωση.
9. Τα συμβαλλόμενα μέρη συνεργάζονται καλόπιστα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας που ορίζεται στο παρόν άρθρο, προκειμένου να διευκολύνουν τη λήψη αποφάσεων.

ΑΡΘΡΟ 6

Εκπλήρωση συνταγματικών υποχρεώσεων από την Ελβετία

1. Κατά την ανταλλαγή απόψεων που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 3, η Ελβετία ενημερώνει την Ένωση αν απόφαση που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 4 απαιτεί την εκπλήρωση συνταγματικών υποχρεώσεων από την Ελβετία προκειμένου να καταστεί δεσμευτική.
 2. Όταν η απόφαση που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 4 απαιτεί από την Ελβετία να εκπληρώσει συνταγματικές υποχρεώσεις προκειμένου να καταστεί δεσμευτική, η Ελβετία διαθέτει μέγιστη προθεσμία δύο ετών από την ημερομηνία της ενημέρωσης που προβλέπεται στην παράγραφο 1, εκτός αν κινηθεί διαδικασία δημοψηφίσματος, οπότε η προθεσμία αυτή παρατείνεται κατά ένα έτος.
 3. Εν αναμονή της ενημέρωσης από την Ελβετία ότι έχει εκπληρώσει τις συνταγματικές της υποχρεώσεις, τα συμβαλλόμενα μέρη εφαρμόζουν προσωρινά την απόφαση που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 4, εκτός αν η Ελβετία ενημερώσει την Ένωση ότι η προσωρινή εφαρμογή της απόφασης δεν είναι δυνατή και εκθέσει τους σχετικούς λόγους.
- Η απόφαση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να εφαρμοστεί προσωρινά πριν από την ημερομηνία κατά την οποία η αντίστοιχη νομική πράξη της Ένωσης αρχίζει να εφαρμόζεται στην Ένωση.
4. Η Ελβετία ενημερώνει την Ένωση μέσω της μεικτής επιτροπής αμέσως μόλις εκπληρώσει τις συνταγματικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.
 5. Η απόφαση αρχίζει να ισχύει την ημέρα της ενημέρωσης που προβλέπεται στην παράγραφο 4, αλλά σε καμία περίπτωση πριν από την ημερομηνία κατά την οποία η αντίστοιχη νομική πράξη της Ένωσης αρχίζει να εφαρμόζεται στην Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

ΑΡΘΡΟ 7

Αρχή της ομοιόμορφης ερμηνείας

1. Για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 1 και σύμφωνα με τις αρχές του δημόσιου διεθνούς δικαίου, οι διμερείς συμφωνίες στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία και οι νομικές πράξεις της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά στις εν λόγω συμφωνίες ερμηνεύονται και εφαρμόζονται ομοιόμορφα στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία.
2. Οι νομικές πράξεις της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά στη συμφωνία και οι διατάξεις της συμφωνίας, στον βαθμό που η εφαρμογή τους περιλαμβάνει έννοιες του ενωσιακού δικαίου, ερμηνεύονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πριν ή μετά την υπογραφή της συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 8

Αρχή της αποτελεσματικής και αρμονικής εφαρμογής

1. Η Επιτροπή και οι αρμόδιες ελβετικές αρχές συνεργάζονται και αλληλοεπικουρούνται για να διασφαλίσουν την εποπτεία της εφαρμογής της συμφωνίας. Μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες εποπτείας της εφαρμογής της συμφωνίας. Μπορούν να ανταλλάσσουν απόψεις και να συζητούν θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος.
2. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσει την αποτελεσματική και αρμονική εφαρμογή της συμφωνίας στο έδαφός του.
3. Η εποπτεία της εφαρμογής της συμφωνίας διενεργείται από κοινού από τα συμβαλλόμενα μέρη στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής.

Αν η Επιτροπή ή οι αρμόδιες ελβετικές αρχές αντιληφθούν περίπτωση πλημμελούς εφαρμογής, το θέμα μπορεί να παραπεμφθεί στη μεικτή επιτροπή με σκοπό την εξεύρεση αποδεκτής λύσης.

4. Η Επιτροπή και οι αρμόδιες ελβετικές αρχές παρακολουθούν αντίστοιχα την εφαρμογή της συμφωνίας από το άλλο συμβαλλόμενο μέρος. Εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 10.

Στον βαθμό που ορισμένες εποπτικές αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης όσον αφορά ένα συμβαλλόμενο μέρος είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής και αρμονικής εφαρμογής της συμφωνίας, όπως οι εξουσίες έρευνας και λήψης αποφάσεων, η συμφωνία πρέπει να τις προβλέπει ειδικά.

ΑΡΘΡΟ 9

Αρχή της αποκλειστικότητας

Τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να μην υποβάλλουν διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της συμφωνίας και των νομικών πράξεων της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά στη συμφωνία ή, κατά περίπτωση, σχετικά με τη συμμόρφωση με τη συμφωνία απόφασης που εκδίδεται από την Επιτροπή βάσει της συμφωνίας σε οποιαδήποτε μέθοδο επίλυσης πλην εκείνων που προβλέπονται στο παρόν πρωτόκολλο.

ΑΡΘΡΟ 10

Διαδικασία σε περίπτωση δυσκολίας ερμηνείας ή εφαρμογής

1. Σε περίπτωση δυσκολίας ερμηνείας ή εφαρμογής της συμφωνίας ή νομικής πράξης της Ένωσης στην οποία γίνεται αναφορά στη συμφωνία, τα συμβαλλόμενα μέρη διαβουλεύονται μεταξύ τους στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής για την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης. Για τον σκοπό αυτόν, παρέχονται στη μεικτή επιτροπή όλα τα χρήσιμα πληροφοριακά στοιχεία, ώστε να μπορεί να προβεί σε λεπτομερή εξέταση της κατάστασης. Η μεικτή επιτροπή εξετάζει όλες τις δυνατότητες που επιτρέπουν τη διατήρηση της ορθής λειτουργίας της συμφωνίας.
2. Αν η μεικτή επιτροπή δεν κατορθώσει να βρει λύση στη δυσκολία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία παραπέμφθηκε σ' αυτήν το θέμα της δυσκολίας, οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη μπορεί να ζητήσει από διαιτητικό δικαστήριο να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στο προσάρτημα.

3. Όταν η διαφορά εγείρει ζήτημα ερμηνείας ή εφαρμογής διάταξης που αναφέρεται στο άρθρο 7 παράγραφος 2, και εφόσον η ερμηνεία της διάταξης αυτής είναι συναφής για την επίλυση της διαφοράς και αναγκαία για να μπορέσει το διαιτητικό δικαστήριο να εκδώσει απόφαση, το διαιτητικό δικαστήριο παραπέμπει το ζήτημα αυτό στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όταν η διαφορά εγείρει ζήτημα ερμηνείας ή εφαρμογής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής εξαίρεσης από την υποχρέωση δυναμικής ευθυγράμμισης που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 7, και όταν η διαφορά δεν αφορά την ερμηνεία ή την εφαρμογή εννοιών του ενωσιακού δικαίου, το διαιτητικό δικαστήριο επιλύει τη διαφορά χωρίς να την παραπέμψει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Όταν το διαιτητικό δικαστήριο υποβάλλει ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με την παράγραφο 3:

- α) η απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δεσμευτική για το διαιτητικό δικαστήριο· και
- β) η Ελβετία απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα με τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και υπόκειται στις ίδιες διαδικασίες ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τηρουμένων των αναλογιών.

5. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί καλόπιστα με την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου.

Το συμβαλλόμενο μέρος το οποίο, κατά την κρίση του διαιτητικού δικαστηρίου, δεν συμμορφώθηκε με τη συμφωνία ενημερώνει το άλλο συμβαλλόμενο μέρος μέσω της μεικτής επιτροπής σχετικά με τα μέτρα που έλαβε για να συμμορφωθεί με την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου.

Αντισταθμιστικά μέτρα

1. Αν το συμβαλλόμενο μέρος το οποίο, κατά την κρίση του διαιτητικού δικαστηρίου, δεν συμμορφώθηκε με τη συμφωνία δεν ενημερώσει το άλλο συμβαλλόμενο μέρος, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο IV.2 παράγραφος 6 του προσαρτήματος, σχετικά με τα μέτρα που έλαβε για να συμμορφωθεί με την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου, ή αν το άλλο συμβαλλόμενο μέρος θεωρεί ότι τα κοινοποιηθέντα μέτρα δεν συμμορφώνονται με την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου, το εν λόγω άλλο συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να λάβει αναλογικά αντισταθμιστικά μέτρα στο πλαίσιο της συμφωνίας ή οποιασδήποτε άλλης διμερούς συμφωνίας στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία (στο εξής: αντισταθμιστικά μέτρα), προκειμένου να αντιμετωπιστεί ενδεχόμενη ανισορροπία. Κοινοποιεί στο συμβαλλόμενο μέρος το οποίο, κατά την κρίση του διαιτητικού δικαστηρίου, δεν συμμορφώθηκε με τη συμφωνία τα αντισταθμιστικά μέτρα, τα οποία προσδιορίζονται στην κοινοποίηση. Τα εν λόγω αντισταθμιστικά μέτρα αρχίζουν να ισχύουν τρεις μήνες από την ημερομηνία της εν λόγω κοινοποίησης.
2. Αν, εντός ενός μηνός από την ημερομηνία κοινοποίησης των προβλεπόμενων αντισταθμιστικών μέτρων, η μεικτή επιτροπή δεν αποφασίσει να αναστείλει, να τροποποιήσει ή να ακυρώσει τα εν λόγω αντισταθμιστικά μέτρα, οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να υποβάλει σε διαιτησία το ζήτημα της αναλογικότητας αυτών των αντισταθμιστικών μέτρων, σύμφωνα με το προσάρτημα.
3. Το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίζει εντός των προθεσμιών που καθορίζονται στο άρθρο III.8 παράγραφος 4 του προσαρτήματος.
4. Τα αντισταθμιστικά μέτρα δεν έχουν αναδρομική ισχύ. Ειδικότερα, διατηρούνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που είχαν ήδη οι ιδιώτες και οι οικονομικοί φορείς πριν από την έναρξη ισχύος των αντισταθμιστικών μέτρων.

ΑΡΘΡΟ 12

Συνεργασία μεταξύ δικαιοδοσιών

1. Για την προώθηση της ομοιόμορφης ερμηνείας, το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Ελβετίας και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνούν στην τήρηση διαλόγου και στις λεπτομέρειες διεξαγωγής του.
2. Η Ελβετία έχει το δικαίωμα να καταθέτει υπομνήματα ή γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όταν δικαστήριο κράτους μέλους της Ένωσης υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία της συμφωνίας ή διάταξης νομικής πράξης της Ένωσης που αναφέρεται σ' αυτή για την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 13

Χρηματοδοτική συνεισφορά

1. Η Ελβετία συνεισφέρει στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων των οργανισμών της Ένωσης, των συστημάτων πληροφοριών και άλλων δραστηριοτήτων που παρατίθενται στο άρθρο 1 του παραρτήματος στις οποίες έχει πρόσβαση, σύμφωνα με το παρόν άρθρο και το παράρτημα.

Η μεικτή επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση για την τροποποίηση του παραρτήματος.

2. Η Ένωση μπορεί να αναστείλει ανά πάσα στιγμή τη συμμετοχή της Ελβετίας στις δραστηριότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, αν η Ελβετία δεν τηρήσει την προθεσμία πληρωμής σύμφωνα με τους όρους πληρωμής που καθορίζονται στο άρθρο 2 του παραρτήματος.

Σε περίπτωση που η Ελβετία δεν τηρήσει την προθεσμία πληρωμής, η Ένωση αποστέλλει στην Ελβετία επίσημη επιστολή υπενθύμισης. Αν δεν καταβληθεί όλο το ποσό εντός 30 ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της εν λόγω επίσημης επιστολής υπενθύμισης, η Ένωση μπορεί να αναστείλει τη συμμετοχή της Ελβετίας στη σχετική δραστηριότητα.

3. Η χρηματοδοτική συνεισφορά είναι το άθροισμα:

α) της επιχειρησιακής συνεισφοράς· και

β) του τέλους συμμετοχής.

4. Η χρηματοδοτική συνεισφορά λαμβάνει τη μορφή ετήσιας χρηματοδοτικής συνεισφοράς και είναι πληρωτέα κατά τις ημερομηνίες που προσδιορίζονται στις προσκλήσεις καταβολής συνεισφορών που εκδίδει η Επιτροπή.

5. Η επιχειρησιακή συνεισφορά βασίζεται σε κλίμακα συνεισφοράς, η οποία ορίζεται ως ο λόγος του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (στο εξής: ΑΕΠ) της Ελβετίας σε τιμές αγοράς προς το ΑΕΠ της Ένωσης σε τιμές αγοράς.

Για τον σκοπό αυτό, τα στοιχεία των συμβαλλόμενων μερών για το ΑΕΠ σε τιμές αγοράς είναι τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα σχετικά στοιχεία από την 1η Ιανουαρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιείται η ετήσια πληρωμή, όπως παρέχονται από τη Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT), λαμβανομένης δεόντως υπόψη της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τη συνεργασία στον τομέα της στατιστικής, που πραγματοποιήθηκε στο Λουξεμβούργο στις 26 Οκτωβρίου 2004. Σε περίπτωση παύσης εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας, το ΑΕΠ της Ελβετίας είναι αυτό που καθορίζεται με βάση τα δεδομένα που παρέχονται από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

6. Η επιχειρησιακή συνεισφορά για κάθε οργανισμό της Ένωσης υπολογίζεται με την εφαρμογή της κλείδας συνεισφοράς στον ετήσιο ψηφισθέντα προϋπολογισμό του οργανισμού που έχει εγγραφεί στη/στις σχετική/-ές γραμμή/-ές επιδότησης του προϋπολογισμού της Ένωσης του εν λόγω έτους, λαμβανομένης υπόψη, για κάθε οργανισμό, τυχόν προσαρμοσμένης επιχειρησιακής συνεισφοράς όπως ορίζεται στο άρθρο 1 του παραρτήματος.

Η επιχειρησιακή συνεισφορά για τα συστήματα πληροφοριών και τις άλλες δραστηριότητες υπολογίζεται με την εφαρμογή της κλείδας συνεισφοράς στον σχετικό προϋπολογισμό του εν λόγω έτους, όπως ορίζεται στα έγγραφα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, όπως προγράμματα εργασίας ή συμβάσεις.

Όλα τα ποσά αναφοράς βασίζονται στις πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων.

7. Το ετήσιο τέλος συμμετοχής ανέρχεται στο 4 % της ετήσιας επιχειρησιακής συνεισφοράς, όπως υπολογίζεται σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 6.

8. Η Επιτροπή παρέχει στην Ελβετία επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τον υπολογισμό της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται λαμβανομένων δεόντως υπόψη των ενωσιακών κανόνων εμπιστευτικότητας και προστασίας των δεδομένων.

9. Όλες οι χρηματοδοτικές συνεισφορές της Ελβετίας ή οι πληρωμές από την Ένωση, καθώς και ο υπολογισμός των οφειλόμενων ή των προς είσπραξη ποσών πραγματοποιούνται σε ευρώ.

10. Όταν η έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου δεν συμπίπτει με την έναρξη ημερολογιακού έτους, η επιχειρησιακή συνεισφορά της Ελβετίας για το εν λόγω έτος υπόκειται σε προσαρμογή, σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τους όρους πληρωμής που ορίζονται στο άρθρο 5 του παραρτήματος.

11. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου καθορίζονται στο παράρτημα.

12. Τρία έτη μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, και στη συνέχεια ανά τριετία, η μεικτή επιτροπή επανεξετάζει τους όρους συμμετοχής της Ελβετίας, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 του παραρτήματος, και, κατά περίπτωση, τους προσαρμόζει.

ΑΡΘΡΟ 14

Αναφορές σε επικράτειες

Στις περιπτώσεις που οι νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες ενσωματώνονται στη συμφωνία περιέχουν αναφορές στην επικράτεια της «Ευρωπαϊκής Ένωσης», της «Ένωσης», της «κοινής αγοράς» ή της «εσωτερικής αγοράς», οι αναφορές νοούνται, για τους σκοπούς της συμφωνίας, ως αναφορές στις επικράτειες που αναφέρονται στο άρθρο 34 της συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 15

Αναφορές σε υπηκόους κρατών μελών της Ένωσης

Στις περιπτώσεις που οι νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στη συμφωνία περιέχουν αναφορές σε υπηκόους κρατών μελών της Ένωσης, οι αναφορές νοούνται, για τους σκοπούς της συμφωνίας, ως αναφορές σε υπηκόους των κρατών μελών της Ένωσης και της Ελβετίας.

ΑΡΘΡΟ 16

Έναρξη ισχύος και εφαρμογή των νομικών πράξεων της Ένωσης

Οι διατάξεις των νομικών πράξεων της Ένωσης που έχουν ενσωματωθεί στη συμφωνία οι οποίες αφορούν την έναρξη ισχύος ή την εφαρμογή τους δεν είναι συναφείς για τους σκοπούς της συμφωνίας.

Τα χρονικά όρια και οι ημερομηνίες κατά τις οποίες αρχίζουν να ισχύουν και να εφαρμόζονται στην Ελβετία οι αποφάσεις για την ενσωμάτωση των νομικών πράξεων της Ένωσης στη συμφωνία απορρέουν από το άρθρο 5 παράγραφος 8 και το άρθρο 6 παράγραφος 5, καθώς και από τις διατάξεις σχετικά με τις μεταβατικές ρυθμίσεις.

ΑΡΘΡΟ 17

Αποδέκτες των νομικών πράξεων της Ένωσης

Οι διατάξεις των νομικών πράξεων της Ένωσης που έχουν ενσωματωθεί στη συμφωνία, στις οποίες επισημαίνεται ότι απευθύνονται στα κράτη μέλη της Ένωσης, δεν είναι συναφείς για τους σκοπούς της συμφωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 18

Εφαρμογή

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία και απέχουν από τη λήψη κάθε μέτρου που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων της.
2. Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα των νομικών πράξεων της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά στη συμφωνία και απέχουν από τη λήψη κάθε μέτρου που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων τους.

ΑΡΘΡΟ 19

Έναρξη ισχύος

1. Το παρόν πρωτόκολλο κυρώνεται ή εγκρίνεται από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τις κατ' ιδίαν διαδικασίες. Τα συμβαλλόμενα μέρη κοινοποιούν αμοιβαία την ολοκλήρωση των εσωτερικών διαδικασιών που είναι αναγκαίες για την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου.

2. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της τελευταίας κοινοποίησης όσον αφορά τις ακόλουθες πράξεις:

- α) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·
- β) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·
- γ) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές·
- δ) Πρωτόκολλο για τις κρατικές ενισχύσεις της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές·
- ε) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- στ) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- ζ) Πρωτόκολλο για τις κρατικές ενισχύσεις της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- η) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις συναλλαγές γεωργικών προϊόντων·

- θ) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την αξιολόγηση της πιστότητας, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·
- ι) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την αξιολόγηση της πιστότητας, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·
- ια) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση·
- ιβ) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, σχετικά με τη συμμετοχή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σε προγράμματα της Ένωσης·
- ιγ) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας στον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Διαστημικό Πρόγραμμα.

ΑΡΘΡΟ 20

Τροποποίηση και καταγγελία

1. Το παρόν πρωτόκολλο μπορεί να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή με αμοιβαία συμφωνία των συμβαλλόμενων μερών.
2. Σε περίπτωση καταγγελίας της συμφωνίας σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 3 της συμφωνίας, το παρόν πρωτόκολλο παύει να ισχύει κατά την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 36 παράγραφος 4 της συμφωνίας.

3. Σε περίπτωση που η συμφωνία παύσει να ισχύει, διατηρούνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που έχουν ήδη αποκτήσει βάσει της συμφωνίας οι ιδιώτες και οι οικονομικοί φορείς πριν από την ημερομηνία παύσης της συμφωνίας. Τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν με αμοιβαία συμφωνία ποιες ενέργειες θα αναληφθούν σε σχέση με δικαιώματα στο στάδιο της απόκτησης.

[Τόπος], στις [...], σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική γλώσσα, όλα δε τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι, έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

(Πεδίο υπογραφών και στις 24 γλώσσες της ΕΕ: «Για την Ευρωπαϊκή Ένωση» και «Για την Ελβετική Συνομοσπονδία»)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

ΑΡΘΡΟ 1

Κατάλογος των δραστηριοτήτων των οργανισμών της Ένωσης, των συστημάτων πληροφοριών και άλλων δραστηριοτήτων στις οποίες πρέπει να συνεισφέρει οικονομικά η Ελβετία

Η Ελβετία συνεισφέρει οικονομικά στα εξής:

- α) οργανισμούς:
κανέναν.
- β) συστήματα πληροφοριών:
κανένα.
- γ) άλλες δραστηριότητες:
καμία.

ΑΡΘΡΟ 2

Όροι πληρωμής

1. Οι πληρωμές που οφείλονται σύμφωνα με το άρθρο 13 του πρωτοκόλλου πραγματοποιούνται σύμφωνα με το παρόν άρθρο.
2. Κατά την έκδοση της πρόσκλησης καταβολής του οικονομικού έτους, η Επιτροπή κοινοποιεί στην Ελβετία τις ακόλουθες πληροφορίες:
 - α) το ποσό της επιχειρησιακής συνεισφοράς· και
 - β) το ποσό του τέλους συμμετοχής.
3. Η Επιτροπή κοινοποιεί στην Ελβετία, το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο στις 16 Απριλίου κάθε οικονομικού έτους, τις ακόλουθες πληροφορίες σε σχέση με τη συμμετοχή της Ελβετίας:
 - α) τα ποσά των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων του ετήσιου ψηφισθέντος προϋπολογισμού της Ένωσης που έχει εγγραφεί στη/στις σχετική/-ές γραμμή/-ές επιδότησης του προϋπολογισμού της Ένωσης του εν λόγω έτους για κάθε οργανισμό της Ένωσης, λαμβανομένης υπόψη, για κάθε οργανισμό, τυχόν προσαρμοσμένης επιχειρησιακής συνεισφοράς, όπως ορίζεται στο άρθρο 1, και τα ποσά των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων σε σχέση με τον ψηφισθέντα προϋπολογισμό της Ένωσης του εν λόγω έτους για τον σχετικό προϋπολογισμό των συστημάτων πληροφοριών και άλλων δραστηριοτήτων, που καλύπτουν τη συμμετοχή της Ελβετίας σύμφωνα με το άρθρο 1·
 - β) το ποσό του τέλους συμμετοχής που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος 7 του πρωτοκόλλου· και

- γ) όσον αφορά τους οργανισμούς, το έτος N+1, τα ποσά των δημοσιονομικών δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν επί πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων οι οποίες εγκρίθηκαν το έτος N στη/στις σχετική/-ές γραμμή/-ές επιδότησης του προϋπολογισμού της Ένωσης σε σχέση με τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης που έχει εγγραφεί στη/στις σχετική/-ές γραμμή/-ές επιδότησης του προϋπολογισμού της Ένωσης του έτους N.
4. Βάσει του σχεδίου προϋπολογισμού της, η Επιτροπή παρέχει εκτίμηση των πληροφοριών της παραγράφου 3 στοιχεία α) και β) το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο έως την 1η Σεπτεμβρίου του οικονομικού έτους.
5. Η Επιτροπή εκδίδει προς την Ελβετία, το αργότερο στις 16 Απριλίου και, εφόσον έχει εφαρμογή στον σχετικό οργανισμό, στο σχετικό σύστημα πληροφοριών ή σε άλλη σχετική δραστηριότητα, το νωρίτερο στις 22 Οκτωβρίου και το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου κάθε οικονομικού έτους, πρόσκληση καταβολής που αντιστοιχεί στη συνεισφορά της Ελβετίας βάσει της συμφωνίας για καθέναν από τους οργανισμούς, τα συστήματα πληροφοριών και τις άλλες δραστηριότητες όπου συμμετέχει η Ελβετία.
6. Η/Οι πρόσκληση/-εις καταβολής που αναφέρεται/-ονται στην παράγραφο 5 διαρθρώνεται/-ονται σε δόσεις ως εξής:
- α) η πρώτη δόση κάθε έτους, σε σχέση με την πρόσκληση καταβολής που πρέπει να εκδοθεί έως τις 16 Απριλίου, αντιστοιχεί σε ποσό που δεν υπερβαίνει το ισοδύναμο της εκτιμώμενης ετήσιας χρηματοδοτικής συνεισφοράς του σχετικού οργανισμού, συστήματος πληροφοριών ή άλλης δραστηριότητας που αναφέρεται στην παράγραφο 4·

Η Ελβετία καταβάλλει το ποσό που αναγράφεται στην πρόσκληση καταβολής το αργότερο 60 ημέρες από την ημερομηνία έκδοσης της πρόσκλησης καταβολής·

β) κατά περίπτωση, η δεύτερη δόση του έτους, σε σχέση με την πρόσκληση καταβολής που πρέπει να εκδοθεί το νωρίτερο στις 22 Οκτωβρίου και το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου, αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του ποσού που αναφέρεται στην παράγραφο 4 και του ποσού που αναφέρεται στην παράγραφο 5, όταν το ποσό που αναφέρεται στην παράγραφο 5 είναι υψηλότερο.

Η Ελβετία καταβάλλει το ποσό που αναγράφεται στην εν λόγω πρόσκληση καταβολής το αργότερο έως τις 21 Δεκεμβρίου.

Για κάθε πρόσκληση καταβολής, η Ελβετία μπορεί να πραγματοποιεί χωριστές πληρωμές για κάθε οργανισμό, σύστημα πληροφοριών ή άλλη δραστηριότητα.

7. Για το πρώτο έτος εφαρμογής του πρωτοκόλλου, η Επιτροπή εκδίδει μία μόνο πρόσκληση καταβολής εντός 90 ημερών από την έναρξη ισχύος του πρωτοκόλλου.

Η Ελβετία καταβάλλει το ποσό που αναγράφεται στην πρόσκληση καταβολής το αργότερο 60 ημέρες από την ημερομηνία έκδοσης της πρόσκλησης καταβολής.

8. Οποιαδήποτε καθυστέρηση στην καταβολή της χρηματοδοτικής συνεισφοράς συνεπάγεται την καταβολή τόκων υπερημερίας από την Ελβετία επί του οφειλόμενου ποσού από την ημερομηνία καταβολής έως την ημέρα κατά την οποία το εν λόγω οφειλόμενο ποσό εξοφληθεί εξ ολοκλήρου.

Το επιτόκιο για τα εισπρακτέα ποσά που δεν εξοφλούνται εμπρόθεσμα είναι αυτό που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις κύριες πράξεις αναχρηματοδότησης, όπως δημοσιεύεται στη σειρά C της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, και που ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα κατά τον οποίο εκπνέει η προθεσμία ή 0 %, αναλόγως του ποιο ποσό είναι μεγαλύτερο, συν 3,5 εκατοστιαίες μονάδες.

ΑΡΘΡΟ 3

Προσαρμογή της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ελβετίας στους οργανισμούς της Ένωσης με βάση την εκτέλεση

Η προσαρμογή της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της Ελβετίας στους οργανισμούς της Ένωσης πραγματοποιείται το έτος $N+1$, όταν η αρχική επιχειρησιακή συνεισφορά προσαρμόζεται προς τα πάνω ή προς τα κάτω με βάση τη διαφορά μεταξύ της αρχικής επιχειρησιακής συνεισφοράς και μιας προσαρμοσμένης συνεισφοράς υπολογιζόμενης με την εφαρμογή της κλείδας κατανομής του έτους N στο ποσό των δημοσιονομικών δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν επί πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων οι οποίες εγκρίθηκαν κατά το έτος N στο πλαίσιο της/των σχετικής/-ών γραμμής/-ών επιδότησης του προϋπολογισμού της Ένωσης. Κατά περίπτωση, η διαφορά λαμβάνει υπόψη, για κάθε οργανισμό, την προσαρμοσμένη επιχειρησιακή συνεισφορά βάσει ποσοστού, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.

ΑΡΘΡΟ 4

Υφιστάμενες ρυθμίσεις

Το άρθρο 13 του πρωτοκόλλου και το παρόν παράρτημα δεν εφαρμόζονται στις ειδικές ρυθμίσεις μεταξύ της Ελβετίας και της Ένωσης, οι οποίες περιλαμβάνουν τις χρηματοδοτικές συνεισφορές της Ελβετίας. Οι οργανισμοί, τα συστήματα πληροφοριών και άλλες δραστηριότητες που καλύπτονται από τις εν λόγω ρυθμίσεις είναι τα εξής:

Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας, ο οποίος ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1139 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2018, για τη θέσπιση κοινών κανόνων στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας και την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας, και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 2111/2005, (ΕΚ) αριθ. 1008/2008, (ΕΕ) αριθ. 996/2010, (ΕΕ) αριθ. 376/2014 και των οδηγιών 2014/30/ΕΕ και 2014/53/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 552/2004 και (ΕΚ) αριθ. 216/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3922/91 του Συμβουλίου (ΕΕ L 212 της 22.8.2018, σ. 1), όπως εφαρμόζεται σύμφωνα με το παράρτημα της συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 5

Μεταβατικές ρυθμίσεις

Σε περίπτωση που η ημερομηνία έναρξης ισχύος του πρωτοκόλλου δεν είναι η 1η Ιανουαρίου, εφαρμόζεται το παρόν άρθρο κατά παρέκκλιση από το άρθρο 2.

Για το πρώτο έτος εφαρμογής του πρωτοκόλλου, σε σχέση με την οφειλόμενη επιχειρησιακή συνεισφορά για το εν λόγω έτος η οποία εφαρμόζεται στον σχετικό οργανισμό, σύστημα πληροφοριών ή άλλη δραστηριότητα, όπως καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 13 του πρωτοκόλλου και τα άρθρα 1 έως 3 του παρόντος παραρτήματος, η επιχειρησιακή συνεισφορά μειώνεται pro rata temporis με τον πολλαπλασιασμό του ποσού της ετήσιας οφειλόμενης επιχειρησιακής συνεισφοράς με τον λόγο των ακόλουθων στοιχείων:

- α) του αριθμού των ημερολογιακών ημερών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του πρωτοκόλλου έως τις 31 Δεκεμβρίου του εν λόγω έτους· και
- β) του συνολικού αριθμού των ημερολογιακών ημερών του εν λόγω έτους.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ Ι.1

Πεδίο εφαρμογής

Αν ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη (στο εξής: μέρη) υποβάλει διαφορά σε διαιτησία σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 2 ή το άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, εφαρμόζονται οι κανόνες του παρόντος προσαρτήματος.

ΑΡΘΡΟ Ι.2

Γραμματεία και γραμματειακές υπηρεσίες

Το Διεθνές Γραφείο του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου της Χάγης (στο εξής: Διεθνές Γραφείο) ασκεί καθήκοντα γραμματείας και παρέχει τις αναγκαίες γραμματειακές υπηρεσίες.

ΑΡΘΡΟ Ι.3

Κοινοποιήσεις και υπολογισμός προθεσμιών

1. Οι κοινοποιήσεις, συμπεριλαμβανομένων των ανακοινώσεων ή των προτάσεων, μπορούν να αποστέλλονται με οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας πιστοποιεί τη διαβίβασή τους ή επιτρέπει την πιστοποίησή τους.
2. Οι εν λόγω κοινοποιήσεις μπορούν να αποστέλλονται ηλεκτρονικά μόνον εφόσον έχει οριστεί ή εγκριθεί διεύθυνση από μέρος ειδικά για τον σκοπό αυτόν.
3. Οι κοινοποιήσεις αυτές που επιδίδονται στα μέρη αποστέλλονται, για την Ελβετία, στο Τμήμα Ευρώπης του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών της Ελβετίας και, για την Ένωση, στη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής.
4. Κάθε προθεσμία που ορίζεται στο παρόν προσάρτημα προσμετράται από την επομένη της επέλευσης ενός γεγονότος ή της διενέργειας μιας πράξης. Αν η τελευταία ημέρα για την παράδοση εγγράφου συμπίπτει με μη εργάσιμη ημέρα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης ή της κυβέρνησης της Ελβετίας, η χρονική περίοδος της παράδοσης του εγγράφου λήγει την πρώτη επόμενη εργάσιμη μέρα. Υπολογίζονται οι μη εργάσιμες ημέρες που εμπίπτουν στη χρονική περίοδο.

ΑΡΘΡΟ Ι.4

Κοινοποίηση διαιτησίας

1. Το μέρος που αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να προσφύγει στη διαιτησία (στο εξής: ενάγων) αποστέλλει στο άλλο μέρος (στο εξής: εναγόμενος) και στο Διεθνές Γραφείο κοινοποίηση διαιτησίας.

2. Η διαιτητική διαδικασία θεωρείται ότι αρχίζει από την ημέρα που έπεται αυτής κατά την οποία ο εναγόμενος παραλαμβάνει την κοινοποίηση διαιτησίας.

3. Η κοινοποίηση διαιτησίας περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) το αίτημα παραπομπής της διαφοράς σε διαιτησία·

β) τα ονόματα και τα στοιχεία επικοινωνίας των μερών·

γ) το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του/των εκπροσώπου/-ων του ενάγοντος·

δ) τη νομική βάση της διαδικασίας (άρθρο 10 παράγραφος 2 ή άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου) και:

i) στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, το ζήτημα που αποτέλεσε το έναυσμα της διαφοράς, όπως έχει εγγραφεί επίσημα, προς επίλυση, στην ημερήσια διάταξη της μεικτής επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου· και

ii) στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου, τα εκτελεστικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 5 του πρωτοκόλλου και τα επίμαχα αντισταθμιστικά μέτρα·

ε) τον προσδιορισμό τυχόν κανόνα που αποτέλεσε το έναυσμα της διαφοράς ή που σχετίζεται μ' αυτήν·

στ) συνοπτική περιγραφή της διαφοράς· και

ζ) τον ορισμό διαιτητή ή, αν πρέπει να διοριστούν πέντε διαιτητές, τον ορισμό δύο διαιτητών.

4. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου, η κοινοποίηση διαιτησίας μπορεί επίσης να περιέχει πληροφορίες σχετικά με την ανάγκη προσφυγής στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. Τυχόν ισχυρισμοί σχετικά με την επάρκεια της κοινοποίησης διαιτησίας δεν εμποδίζουν τη σύσταση του διαιτητικού δικαστηρίου. Η διαφορά διευθετείται οριστικά από το διαιτητικό δικαστήριο.

ΑΡΘΡΟ I.5

Απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας

1. Εντός 60 ημερών από την παραλαβή της κοινοποίησης διαιτησίας, ο εναγόμενος αποστέλλει στον ενάγοντα και στο Διεθνές Γραφείο απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας, η οποία περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:

- α) τα ονόματα και τα στοιχεία επικοινωνίας των μερών·
- β) το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του/των εκπροσώπου/-ων του εναγομένου·
- γ) απάντηση στις πληροφορίες που περιέχονται στην κοινοποίηση διαιτησίας σύμφωνα με το άρθρο I.4 παράγραφος 3 στοιχεία δ) έως στ)· και
- δ) τον ορισμό διαιτητή ή, αν πρέπει να διοριστούν πέντε διαιτητές, τον ορισμό δύο διαιτητών.

2. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου, η απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας μπορεί επίσης να περιέχει απάντηση στις πληροφορίες που περιέχονται στην κοινοποίηση διαιτησίας σύμφωνα με το άρθρο I.4 παράγραφος 4 του παρόντος προσαρτήματος και πληροφορίες σχετικά με την ανάγκη προσφυγής στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. Η έλλειψη απάντησης ή η ελλιπής ή καθυστερημένη απάντηση του εναγομένου στην κοινοποίηση διαιτησίας δεν εμποδίζει τη σύσταση διαιτητικού δικαστηρίου. Η διαφορά διευθετείται οριστικά από το διαιτητικό δικαστήριο.
4. Αν στην απάντησή του στην κοινοποίηση διαιτησίας ο εναγόμενος ζητήσει το διαιτητικό δικαστήριο να αποτελείται από πέντε διαιτητές, ο ενάγων ορίζει επιπλέον διαιτητή εντός 30 ημερών από την παραλαβή της απάντησης στην κοινοποίηση διαιτησίας.

ΑΡΘΡΟ I.6

Εκπροσώπηση και συνδρομή

1. Τα μέρη εκπροσωπούνται ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου από έναν ή περισσότερους εκπροσώπους. Οι εκπρόσωποι μπορούν να επικουρούνται από συμβούλους ή δικηγόρους.
2. Κάθε αλλαγή των εκπροσώπων ή των διευθύνσεών τους κοινοποιείται στο άλλο μέρος, στο Διεθνές Γραφείο και στο διαιτητικό δικαστήριο. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, ανά πάσα στιγμή, με δική του πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος ενός μέρους, να ζητήσει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τις εξουσίες που έχουν ανατεθεί στους εκπροσώπους των μερών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

ΑΡΘΡΟ II.1

Αριθμός διαιτητών

Το διαιτητικό δικαστήριο *απαρτίζεται από τρεις διαιτητές*. Αν το ζητήσει ο ενάγων στην οικεία κοινοποίηση διαιτησίας ή ο εναγόμενος στην απάντησή του στην κοινοποίηση διαιτησίας, το διαιτητικό δικαστήριο *απαρτίζεται από πέντε διαιτητές*.

ΑΡΘΡΟ II.2

Διορισμός διαιτητών

1. Αν πρέπει να διοριστούν τρεις διαιτητές, καθένα από τα μέρη ορίζει έναν από αυτούς. Οι δύο διαιτητές που διορίζονται από τα μέρη επιλέγουν τον τρίτο διαιτητή, ο οποίος προεδρεύει του διαιτητικού δικαστηρίου.
2. Αν πρέπει να διοριστούν πέντε διαιτητές, καθένα από τα μέρη ορίζει δύο από αυτούς. Οι τέσσερις διαιτητές που διορίζονται από τα μέρη επιλέγουν τον πέμπτο διαιτητή, ο οποίος προεδρεύει του διαιτητικού δικαστηρίου.

3. Αν, εντός 30 ημερών από τον ορισμό του τελευταίου διαιτητή τον οποίο διόρισαν τα μέρη, οι διαιτητές δεν καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επιλογή του προέδρου του διαιτητικού δικαστηρίου, ο πρόεδρος διορίζεται από τον γενικό γραμματέα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου.

4. Για τη διευκόλυνση της επιλογής των διαιτητών που θα απαρτίζουν το διαιτητικό δικαστήριο, καταρτίζεται και επικαιροποιείται, όποτε κρίνεται αναγκαίο, ενδεικτικός κατάλογος των προσώπων τα οποία διαθέτουν τα προσόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 6, ο οποίος είναι κοινός για όλες τις διμερείς συμφωνίες στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία, καθώς και για τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για την υγεία, η οποία υπογράφηκε στ [...] στις [...] (στο εξής: συμφωνία για την υγεία), τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις Συναλλαγές Γεωργικών Προϊόντων, η οποία υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 (στο εξής: συμφωνία για τις Συναλλαγές Γεωργικών Προϊόντων) και τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία υπογράφηκε στ [...] στις [...] (στο εξής: συμφωνία σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας). Η μεικτή επιτροπή εγκρίνει και επικαιροποιεί, για τους σκοπούς της συμφωνίας, τον εν λόγω κατάλογο μέσω απόφασης.

5. Σε περίπτωση που ένα μέρος δεν ορίσει διαιτητή, ο γενικός γραμματέας του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου διορίζει τον εν λόγω διαιτητή από τον κατάλογο που αναφέρεται στην παράγραφο 4. Ελλείψει τέτοιου καταλόγου, ο διαιτητής διορίζεται με κλήρωση από τον γενικό γραμματέα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου μεταξύ των ατόμων που έχει προτείνει επίσημα ένα μέρος ή και τα δύο μέρη για τους σκοπούς της παραγράφου 4.

6. Τα πρόσωπα που απαρτίζουν το διαιτητικό δικαστήριο είναι πρόσωπα υψηλής ειδίκευσης, με ή χωρίς δεσμούς με τα μέρη, των οποίων η ανεξαρτησία και η έλλειψη σύγκρουσης συμφερόντων είναι εγγυημένες, ενώ διαθέτουν επίσης ευρεία πείρα. Ειδικότερα, διαθέτουν αποδεδειγμένη εμπειρογνωσία στο δίκαιο και στα θέματα που καλύπτονται από την παρούσα συμφωνία· δεν δέχονται οδηγίες από κανένα μέρος· και συμμετέχουν σε ατομική βάση και δεν δέχονται οδηγίες από κανέναν οργανισμό ή δημόσια αρχή σχετικά με θέματα που συνδέονται με τη διαφορά. Ο πρόεδρος του διαιτητικού δικαστηρίου διαθέτει επίσης πείρα σε διαδικασίες επίλυσης διαφορών.

ΑΡΘΡΟ II.3

Δηλώσεις διαιτητών

1. Όταν ένα πρόσωπο τελεί υπό εξέταση για διορισμό ως διαιτητής, το εν λόγω πρόσωπο αναφέρει όλες τις περιστάσεις που ενδέχεται να δημιουργήσουν εύλογες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του. Από τον διορισμό και καθ' όλη τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, ο διαιτητής αναφέρει τις περιστάσεις αυτές στα μέρη και στους άλλους διαιτητές χωρίς καθυστέρηση, αν ο διαιτητής δεν το έχει ήδη πράξει.
2. Κάθε διαιτητής μπορεί να εξαιρεθεί αν συντρέχουν περιστάσεις που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν εύλογες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του.
3. Ένα μέρος μπορεί να ζητήσει την εξαίρεση διαιτητή που έχει διορίσει μόνο για λόγο που του γνωστοποιείται μετά τον εν λόγω διορισμό.
4. Αν ένας διαιτητής δεν ενεργήσει ή αδυνατεί εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων να ασκήσει τα καθήκοντά του, εφαρμόζεται η διαδικασία εξαίρεσης διαιτητών που προβλέπεται στο άρθρο II.4.

ΑΡΘΡΟ II.4

Εξαίρεση διαιτητών

1. Κάθε μέρος που επιθυμεί να εξαιρέσει διαιτητή υποβάλλει αίτημα εξαίρεσης εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία του κοινοποιήθηκε ο διορισμός του εν λόγω διαιτητή ή εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση των περιστάσεων που αναφέρονται στο άρθρο II.3.
2. Το αίτημα εξαίρεσης αποστέλλεται στο άλλο μέρος, στον διαιτητή προς εξαίρεση, στους άλλους διαιτητές και στο Διεθνές Γραφείο. Στο αίτημα εκτίθενται οι λόγοι της εξαίρεσης.
3. Όταν έχει υποβληθεί αίτημα εξαίρεσης, το άλλο μέρος μπορεί να αποδεχθεί το αίτημα εξαίρεσης. Ο εν λόγω διαιτητής μπορεί επίσης να παραιτηθεί. Η αποδοχή της παραίτησης δεν συνεπάγεται αναγνώριση των λόγων για τους οποίους ζητείται η εξαίρεση.
4. Αν, εντός 15 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης του αιτήματος εξαίρεσης, το άλλο μέρος δεν αποδεχθεί το αίτημα εξαίρεσης ή ο εν λόγω διαιτητής δεν παραιτηθεί, το μέρος που ζητεί την εξαίρεση μπορεί να ζητήσει από τον γενικό γραμματέα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου να λάβει απόφαση σχετικά με την εξαίρεση.
5. Εκτός αν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά, στην απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφο 4 εκτίθενται οι λόγοι της απόφασης αυτής.

ΑΡΘΡΟ II.5

Αντικατάσταση διαιτητή

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, αν είναι αναγκαίο να αντικατασταθεί διαιτητής κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, διορίζεται ή επιλέγεται αντικαταστάτης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο II.2 η οποία εφαρμόζεται στον διορισμό ή στην επιλογή του προς αντικατάσταση διαιτητή. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται ακόμα και αν ένα μέρος δεν έχει ασκήσει το δικαίωμά του να διορίσει ή να συμμετάσχει στον διορισμό του προς αντικατάσταση διαιτητή.
2. Σε περίπτωση αντικατάστασης διαιτητή, η διαδικασία συνεχίζεται από το σημείο κατά το οποίο ο διαιτητής που αντικαταστάθηκε έπαυσε να ασκεί τα καθήκοντά του, εκτός αν το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά.

ΑΡΘΡΟ II.6

Απαλλαγή της ευθύνης

Εξαιρουμένων των περιπτώσεων δόλου ή σοβαρής αμέλειας, τα μέρη παραιτούνται, στον μέγιστο βαθμό που το επιτρέπει το εφαρμοστέο δίκαιο, από κάθε ενέργεια κατά των διαιτητών για κάθε πράξη ή παράλειψη που σχετίζεται με τη διαιτησία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.1

Γενικές διατάξεις

1. Η ημερομηνία σύστασης του διαιτητικού δικαστηρίου είναι η ημερομηνία κατά την οποία ο τελευταίος διαιτητής αποδέχθηκε τον διορισμό του.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο εξασφαλίζει ότι τα μέρη τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης και ότι, στο κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας, καθένα από αυτά έχει επαρκή δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά του και να εκθέσει την άποψή του. Το διαιτητικό δικαστήριο διεξάγει τη διαδικασία κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται καθυστερήσεις και περιττές δαπάνες και να διασφαλίζεται η επίλυση της διαφοράς μεταξύ των μερών.
3. Οργανώνεται ακρόαση, εκτός αν το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά, έπειτα από ακρόαση των μερών.
4. Όταν ένα μέρος αποστέλλει κοινοποίηση στο διαιτητικό δικαστήριο, το πράττει μέσω του Διεθνούς Γραφείου και αποστέλλει ταυτόχρονα αντίγραφο στο άλλο μέρος. Το Διεθνές Γραφείο αποστέλλει αντίγραφο της εν λόγω κοινοποίησης σε καθέναν από τους διαιτητές.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.2

Τόπος διαιτησίας

Τόπος διαιτησίας είναι η Χάγη. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, αν το απαιτούν εξαιρετικές περιστάσεις, να συνεδριάζει σε οποιοδήποτε άλλο μέρος κρίνει κατάλληλο για τις διασκέψεις του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.3

Γλώσσα

1. Οι γλώσσες διαδικασίας είναι τα γαλλικά και τα αγγλικά.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει όλα τα έγγραφα που επισυνάπτονται στο δικόγραφο αγωγής ή στο υπόμνημα αντίκρουσης, καθώς και όλα τα επιπλέον έγγραφα που προσκομίστηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, που υποβλήθηκαν στην πρωτότυπη γλώσσα τους, να συνοδεύονται από μετάφραση σε μία από τις γλώσσες της διαδικασίας.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.4

Δικόγραφο αγωγής

1. Ο ενάγων αποστέλλει εγγράφως το οικείο δικόγραφο αγωγής στον εναγόμενο και στο διαιτητικό δικαστήριο μέσω του Διεθνούς Γραφείου, εντός της προθεσμίας που ορίζει το διαιτητικό δικαστήριο. Ο ενάγων μπορεί να αποφασίσει να θεωρήσει την οικεία κοινοποίηση διαιτησίας που αναφέρεται στο άρθρο Ι.4 ως δικόγραφο αγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι πληροί επίσης τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

2. Το δικόγραφο αγωγής περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:
- α) τις πληροφορίες που ορίζονται στο άρθρο I.4 παράγραφος 3 στοιχεία β) έως στ)·
 - β) περιγραφή των πραγματικών περιστατικών που προβλήθηκαν προς στήριξη της αγωγής· και
 - γ) τα νομικά επιχειρήματα που προβλήθηκαν προς στήριξη της αγωγής.
3. Το δικόγραφο αγωγής συνοδεύεται, στο μέτρο του δυνατού, από όλα τα έγγραφα και άλλα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρει ο ενάγων ή στα οποία θα πρέπει να παραπέμψει. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου, το δικόγραφο αγωγής μπορεί επίσης να περιέχει, στο μέτρο του δυνατού, πληροφορίες σχετικά με την ανάγκη προσφυγής στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ III.5

Υπόμνημα αντίκρουσης

1. Ο εναγόμενος αποστέλλει εγγράφως το υπόμνημα αντίκρουσης στον ενάγοντα και στο διαιτητικό δικαστήριο μέσω του Διεθνούς Γραφείου, εντός της προθεσμίας που ορίζει το διαιτητικό δικαστήριο. Ο εναγόμενος μπορεί να αποφασίσει να θεωρήσει την απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας που αναφέρεται στο άρθρο I.5 ως υπόμνημα αντίκρουσης, υπό τον όρο ότι η απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας πληροί επίσης τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου.

2. Το υπόμνημα αντίκρουσης απαντά στα σημεία του δικογράφου αγωγής που αναφέρονται σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ.4 παράγραφος 2 στοιχεία α) έως γ) του παρόντος προσαρτήματος. Το υπόμνημα αντίκρουσης συνοδεύεται, στο μέτρο του δυνατού, από όλα τα έγγραφα και άλλα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρει ο εναγόμενος ή στα οποία θα πρέπει να παραπέμψει. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου, το υπόμνημα αντίκρουσης μπορεί επίσης να περιέχει, στο μέτρο του δυνατού, πληροφορίες σχετικά με την ανάγκη προσφυγής στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. Στο υπόμνημα αντίκρουσης, ή σε μεταγενέστερο στάδιο της διαιτητικής διαδικασίας, αν το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίσει ότι τυχόν καθυστέρηση δικαιολογείται από τις περιστάσεις, ο εναγόμενος μπορεί να ασκήσει ανταγωγή, υπό την προϋπόθεση ότι το διαιτητικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να την εκδικάσει.
4. Σε ανταγωγή εφαρμόζεται το άρθρο ΙΙΙ.4 παράγραφοι 2 και 3.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.6

Διαιτητική δικαιοδοσία

1. Το διαιτητικό δικαστήριο αποφαινεται αν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 2 ή του άρθρου 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου.
2. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, το διαιτητικό δικαστήριο έχει εντολή να εξετάσει το ζήτημα που αποτέλεσε το έναυσμα της διαφοράς, όπως έχει εγγραφεί επίσημα, προς επίλυση, στην ημερήσια διάταξη της μεικτής επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου.

3. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, το διαιτητικό δικαστήριο το οποίο επιλήφθηκε της κύριας δίκης έχει εντολή να εξετάσει την αναλογικότητα των επίμαχων αντισταθμιστικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες τα εν λόγω μέτρα ελήφθησαν, εν όλω ή εν μέρει, στο πλαίσιο άλλης διμερούς συμφωνίας στους τομείς που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία.
4. Η προκαταρκτική ένσταση αναρμοδιότητας του διαιτητικού δικαστηρίου υποβάλλεται το αργότερο με το υπόμνημα αντίκρουσης ή, σε περίπτωση ανταγωγής, με το υπόμνημα απάντησης. Το γεγονός ότι ένα μέρος έχει διορίσει διαιτητή ή έχει συμμετάσχει στον διορισμό του δεν του στερεί το δικαίωμα να προβεί σε τέτοια προκαταρκτική ένσταση. Η προκαταρκτική ένσταση ότι η διαφορά θα υπερέβαινε τις αρμοδιότητες του διαιτητικού δικαστηρίου υποβάλλεται μόλις τεθεί κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας το ζήτημα που φέρεται ότι υπερβαίνει τις αρμοδιότητές του. Σε κάθε περίπτωση, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την υποβολή προκαταρκτικής ένστασης μετά την παρέλευση της ταχθείσας προθεσμίας, αν κρίνει ότι η καθυστέρηση οφείλεται σε βάσιμο λόγο.
5. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί επί της προκαταρκτικής ένστασης που αναφέρεται στην παράγραφο 4 είτε αντιμετωπίζοντάς την ως προδικαστικό ερώτημα είτε κατά την έκδοση απόφασης επί της ουσίας της υπόθεσης.

ΑΡΘΡΟ III.7

Άλλα γραπτά υπομνήματα

Το διαιτητικό δικαστήριο, μετά από διαβούλευση με τα μέρη, αποφασίζει ποια άλλα γραπτά υπομνήματα, εκτός από το δικόγραφο αγωγής και το υπόμνημα αντίκρουσης, υποβάλλουν ή μπορούν να υποβάλουν τα μέρη και ορίζει προθεσμία για την υποβολή τους.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.8

Προθεσμίες

1. Οι προθεσμίες που ορίζει το διαιτητικό δικαστήριο για την κοινοποίηση των γραπτών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένου του δικογράφου αγωγής και του υπομνήματος αντίκρουσης, δεν υπερβαίνουν τις 90 ημέρες, εκτός αν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο λαμβάνει την οριστική του απόφαση εντός 12 μηνών από την ημερομηνία σύστασής του. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ιδιαίτερης δυσκολίας, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να παρατείνει την προθεσμία αυτή κατά τρεις επιπλέον μήνες κατ' ανώτατο όριο.
3. Οι προθεσμίες που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 μειώνονται κατά το ήμισυ:
 - α) κατόπιν αιτήματος του ενάγοντος ή του εναγομένου, αν, εντός 30 ημερών από την υποβολή του εν λόγω αιτήματος, το διαιτητικό δικαστήριο, έπειτα από ακρόαση του άλλου μέρους, κρίνει ότι η υπόθεση είναι επείγουσα· ή
 - β) αν συμφωνήσουν τα μέρη.
4. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, το διαιτητικό δικαστήριο λαμβάνει την οριστική του απόφαση εντός έξι μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης των αντισταθμιστικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου.

Παραπομπή υποθέσεων στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 και του άρθρου 10 παράγραφος 3 του πρωτοκόλλου, το διαιτητικό δικαστήριο παραπέμπει την υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανά πάσα στιγμή της διαδικασίας, υπό την προϋπόθεση ότι το διαιτητικό δικαστήριο είναι σε θέση να προσδιορίσει με επαρκή ακρίβεια το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της υπόθεσης, καθώς και τα νομικά ζητήματα που εγείρει.

Η διαδικασία ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου αναστέλλεται έως ότου αποφανθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Κάθε μέρος μπορεί να αποστείλει στο διαιτητικό δικαστήριο αιτιολογημένο αίτημα για την παραπομπή υπόθεσης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το διαιτητικό δικαστήριο απορρίπτει το εν λόγω αίτημα αν κρίνει ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την παραπομπή της υπόθεσης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες αναφέρονται στην παράγραφο 1. Αν το διαιτητικό δικαστήριο απορρίψει το αίτημα ενός μέρους για παραπομπή της υπόθεσης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αιτιολογεί την απόφασή του στην απόφαση επί της ουσίας της υπόθεσης.

4. Το διαιτητικό δικαστήριο παραπέμπει υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κοινοποίηση. Η κοινοποίηση περιέχει τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες:

- α) συνοπτική περιγραφή της διαφοράς·
- β) την/τις επίμαχη/-ες νομική/-ές πράξη/-εις της Ένωσης και/ή διάταξη/-εις της συμφωνίας· και
- γ) την έννοια του ενωσιακού δικαίου που πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου.

Το διαιτητικό δικαστήριο ενημερώνει τα μέρη για την παραπομπή της υπόθεσης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζει, κατ' αναλογία, τον εσωτερικό του κανονισμό που εφαρμόζεται στην άσκηση της αρμοδιότητάς του να αποφαινεται προδικαστικώς επί της ερμηνείας των Συνθηκών και των πράξεων των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης.

6. Οι εκπρόσωποι και οι δικηγόροι που είναι εξουσιοδοτημένοι να εκπροσωπούν τα μέρη ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου δυνάμει των άρθρων I.4, I.5, III.4 και III.5 εξουσιοδοτούνται να εκπροσωπούν τα μέρη ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ III.10

Προσωρινά μέτρα

1. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, κάθε μέρος μπορεί, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαιτητικής διαδικασίας, να υποβάλει αίτηση λήψης προσωρινών μέτρων που συνίστανται στην αναστολή των αντισταθμιστικών μέτρων.

2. Στην αίτηση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 προσδιορίζονται το αντικείμενο της διαφοράς, τα περιστατικά από τα οποία προκύπτει το επείγον της υπόθεσης, καθώς και οι πραγματικοί και νομικοί ισχυρισμοί που δικαιολογούν, εκ πρώτης όψεως, τη λήψη των προσωρινών μέτρων τα οποία ζητούνται. Περιλαμβάνονται όλα τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία και παρατίθενται τα προτεινόμενα αποδεικτικά μέσα προς δικαιολόγηση της λήψης των προσωρινών μέτρων.

3. Το μέρος που ζητεί τη λήψη των προσωρινών μέτρων διαβιβάζει την αίτησή του εγγράφως στο άλλο μέρος και στο διαιτητικό δικαστήριο μέσω του Διεθνούς Γραφείου. Το διαιτητικό δικαστήριο ορίζει σύντομη προθεσμία εντός της οποίας το εν λόγω άλλο μέρος μπορεί να υποβάλει γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις.

4. Εντός ενός μηνός από την υποβολή της αίτησης που αναφέρεται στην παράγραφο 1, το διαιτητικό δικαστήριο εκδίδει απόφαση σχετικά με την αναστολή των επίμαχων αντισταθμιστικών μέτρων, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) το διαιτητικό δικαστήριο έχει πειστεί εκ πρώτης όψεως για το βάσιμο της υπόθεσης που υπέβαλε το μέρος που ζήτησε τη λήψη των προσωρινών μέτρων στην αίτησή του·
 - β) το διαιτητικό δικαστήριο θεωρεί ότι, εν αναμονή της οριστικής του απόφασης, το μέρος που ζητεί τη λήψη των προσωρινών μέτρων θα υποστεί σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία αν δεν ανασταλούν τα αντισταθμιστικά μέτρα· και
 - γ) η ζημία που υπέστη το μέρος το οποίο ζητεί τη λήψη των προσωρινών μέτρων λόγω της άμεσης εφαρμογής των επίμαχων αντισταθμιστικών μέτρων υπερτερεί του συμφέροντος για άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων αυτών.
5. Η αναστολή της διαδικασίας που αναφέρεται στο άρθρο III.9 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο δεν εφαρμόζεται στις διαδικασίες δυνάμει του παρόντος άρθρου.
6. Η απόφαση που λαμβάνεται από το διαιτητικό δικαστήριο σύμφωνα με την παράγραφο 4 έχει μόνο προσωρινό χαρακτήρα και δεν προδικάζει την κρίση του διαιτητικού δικαστηρίου επί της ουσίας της υπόθεσης.
7. Εκτός αν η απόφαση που λαμβάνει το διαιτητικό δικαστήριο σύμφωνα με την παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου ορίζει προγενέστερη ημερομηνία για τη λήξη της αναστολής, η αναστολή αίρεται όταν ληφθεί η οριστική απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου.

8. Προς αποφυγή αμφιβολιών, για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, εξυπακούεται ότι, κατά την εξέταση των αντίστοιχων συμφερόντων του μέρους που ζητεί τη λήψη προσωρινών μέτρων και του άλλου μέρους, το διαιτητικό δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα των ιδιωτών και των οικονομικών φορέων των μερών, αλλά η εξέταση αυτή δεν ισοδυναμεί με αναγνώριση οποιασδήποτε ιδιότητας στους εν λόγω ιδιώτες ή οικονομικούς φορείς ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου.

ΑΡΘΡΟ III.11

Αποδεικτικά στοιχεία

1. Κάθε μέρος παρέχει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζει την αγωγή του ή την αντίκρουσή του.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο, κατόπιν αιτήματος ενός μέρους ή με δική του πρωτοβουλία, μπορεί να ζητεί από τα μέρη σχετικές πληροφορίες που θεωρεί αναγκαίες και κατάλληλες. Το διαιτητικό δικαστήριο ορίζει προθεσμία εντός της οποίας τα μέρη πρέπει να απαντήσουν στο αίτημά του.
3. Το διαιτητικό δικαστήριο, κατόπιν αιτήματος ενός μέρους ή με δική του πρωτοβουλία, μπορεί να ζητεί από οποιαδήποτε πηγή τις πληροφορίες που θεωρεί κατάλληλες. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί επίσης να ζητεί τη γνώμη εμπειρογνομόνων εφόσον το κρίνει σκόπιμο και υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που συμφωνούνται από τα μέρη, κατά περίπτωση.
4. Οι πληροφορίες που λαμβάνονται από το διαιτητικό δικαστήριο δυνάμει του παρόντος άρθρου καθίστανται διαθέσιμες στα μέρη, τα δε μέρη μπορούν να υποβάλλουν παρατηρήσεις επί των εν λόγω πληροφοριών στο διαιτητικό δικαστήριο.
5. Το διαιτητικό δικαστήριο, αφού ζητήσει τη γνώμη του άλλου μέρους, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων που έχει εγείρει ένα μέρος όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το επαγγελματικό απόρρητο και τα νόμιμα συμφέροντα της εμπιστευτικότητας.

6. Το διαιτητικό δικαστήριο κρίνει το παραδεκτό, τη λυσιτέλεια και την ισχύ των υποβληθέντων αποδεικτικών στοιχείων.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.12

Ακροάσεις

1. Όταν πρέπει να πραγματοποιηθεί ακρόαση, το διαιτητικό δικαστήριο, κατόπιν διαβούλευσης με τα μέρη, ενημερώνει τα μέρη εγκαίρως σχετικά με την ημερομηνία, την ώρα και τον τόπο διεξαγωγής της ακρόασης.

2. Η ακρόαση είναι δημόσια, εκτός αν το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά, αυτεπαγγέλτως ή αιτήσει των μερών, για σοβαρούς λόγους.

3. Τα πρακτικά κάθε ακρόασης συντάσσονται και υπογράφονται από τον πρόεδρο του διαιτητικού δικαστηρίου. Τα εν λόγω πρακτικά είναι τα μόνα αυθεντικά.

4. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει τη διεξαγωγή της ακρόασης διαδικτυακά σύμφωνα με την πρακτική του Διεθνούς Γραφείου. Τα μέρη ενημερώνονται εγκαίρως για την πρακτική αυτή. Στις περιπτώσεις αυτές, εφαρμόζονται η παράγραφος 1, κατ' αναλογία, και η παράγραφος 3.

Ερήμην διαδικασία

1. Αν ο ενάγων δεν υποβάλει, εντός της προθεσμίας που ορίζεται στο παρόν προσάρτημα ή που έχει ορίσει το διαιτητικό δικαστήριο, χωρίς να προβάλει επαρκείς λόγους, το οικείο δικόγραφο αγωγής, το διαιτητικό δικαστήριο διατάσσει την περάτωση της διαιτητικής διαδικασίας, εκτός αν υπάρχουν εκκρεμή ζητήματα επί των οποίων ενδέχεται να απαιτείται απόφαση και αν το διαιτητικό δικαστήριο το κρίνει σκόπιμο.

Αν ο εναγόμενος δεν υποβάλει, εντός της προθεσμίας που ορίζεται στο παρόν προσάρτημα ή που έχει ορίσει το διαιτητικό δικαστήριο, χωρίς να προβάλει επαρκείς λόγους, την απάντησή του στην κοινοποίηση διαιτησίας ή το οικείο υπόμνημα αντίκρουσης, το διαιτητικό δικαστήριο διατάσσει τη συνέχιση της διαδικασίας, χωρίς να θεωρεί ότι η παράλειψη αυτή συνιστά αποδοχή των ισχυρισμών του ενάγοντος.

Το δεύτερο εδάφιο εφαρμόζεται επίσης στην περίπτωση που ο ενάγων δεν απαντήσει σε ανταγωγή.

2. Αν ένα μέρος, το οποίο έχει κληθεί δεόντως σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ.12 παράγραφος 1, δεν εμφανιστεί σε ακρόαση και δεν προβάλει επαρκείς λόγους για τη μη εμφάνισή του, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να συνεχίσει τη διαιτησία.

3. Αν ένα μέρος, το οποίο έχει κληθεί δεόντως από το διαιτητικό δικαστήριο να προσκομίσει περαιτέρω αποδεικτικά στοιχεία, δεν το πράξει εντός της ταχθείσας προθεσμίας χωρίς να προβάλει επαρκείς λόγους για τη μη προσκόμισή τους, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που έχει στη διάθεσή του.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ.14

Περάτωση της διαδικασίας

1. Όταν αποδεικνύεται ότι τα μέρη είχαν ευλόγως τη δυνατότητα να εκθέσουν τα επιχειρήματά τους, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να κηρύξει την περάτωση της διαδικασίας.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, αν το κρίνει αναγκαίο λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, να αποφασίσει, με δική του πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος ενός μέρους, να κινήσει εκ νέου τη διαδικασία ανά πάσα στιγμή προτού λάβει την απόφασή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΑΡΘΡΟ ΙV.1

Αποφάσεις

Το διαιτητικό δικαστήριο καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε να λαμβάνει τις αποφάσεις του με συναίνεση. Αν, ωστόσο, αποδειχθεί αδύνατη η λήψη απόφασης με συναίνεση, η απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου λαμβάνεται με πλειοψηφία των διαιτητών.

Μορφή και ισχύς της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου

1. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να λαμβάνει χωριστές αποφάσεις επί διαφορετικών ζητημάτων σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.
2. Όλες οι αποφάσεις είναι γραπτές και αιτιολογημένες. Είναι οριστικές και δεσμευτικές για τα μέρη.
3. Η απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου υπογράφεται από τους διαιτητές, περιέχει την ημερομηνία κατά την οποία ελήφθη και αναφέρει τον τόπο της διαιτησίας. Αντίγραφο της απόφασης υπογεγραμμένο από τους διαιτητές κοινοποιείται στα μέρη από το Διεθνές Γραφείο.
4. Το Διεθνές Γραφείο δημοσιοποιεί την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου.

Το Διεθνές Γραφείο, όταν δημοσιοποιεί την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου, τηρεί τους σχετικούς κανόνες για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, του επαγγελματικού απορρήτου και των νόμιμων συμφερόντων εμπιστευτικότητας.

Οι κανόνες που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο είναι πανομοιότυποι για όλες τις διμερείς συμφωνίες στους τομείς της εσωτερικής αγοράς στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία, καθώς και για τη συμφωνία για την υγεία, τη συμφωνία για τις Συναλλαγές Γεωργικών Προϊόντων και τη συμφωνία σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας. Η μεικτή επιτροπή εγκρίνει και επικαιροποιεί, για τους σκοπούς της συμφωνίας, τους εν λόγω κανόνες μέσω απόφασης.

5. Τα μέρη συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση με όλες τις αποφάσεις του διαιτητικού δικαστηρίου.

6. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 του πρωτοκόλλου, το διαιτητικό δικαστήριο, αφού λάβει τη γνώμη των μερών, ορίζει στην απόφαση επί της ουσίας της υπόθεσης εύλογη προθεσμία εντός της οποίας τα μέρη πρέπει να συμμορφωθούν με την απόφασή του σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 5 του πρωτοκόλλου, λαμβάνοντας υπόψη τις εσωτερικές διαδικασίες των μερών.

ΑΡΘΡΟ IV.3

Εφαρμοστέο δίκαιο, κανόνες ερμηνείας, διαμεσολαβητής

1. Το εφαρμοστέο δίκαιο περιλαμβάνει τη συμφωνία, τις νομικές πράξεις της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά σ' αυτήν, καθώς και κάθε άλλον κανόνα του διεθνούς δικαίου που σχετίζεται με την εφαρμογή των εν λόγω πράξεων.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίζει σύμφωνα με τους κανόνες ερμηνείας που αναφέρονται στο άρθρο 7 του πρωτοκόλλου.
3. Προηγούμενες αποφάσεις που έχουν ληφθεί από όργανο επίλυσης διαφορών όσον αφορά την αναλογικότητα των αντισταθμιστικών μέτρων βάσει άλλης διμερούς συμφωνίας μεταξύ εκείνων που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου είναι δεσμευτικές για το διαιτητικό δικαστήριο.
4. Το διαιτητικό δικαστήριο δεν μπορεί να αποφασίζει ως διαμεσολαβητής ή *ex aequo et bono*.

Αμοιβαία αποδεκτή λύση ή άλλοι λόγοι για την περάτωση της διαδικασίας

1. Τα μέρη μπορούν, ανά πάσα στιγμή, να καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση στη διαφορά τους. Κοινοποιούν από κοινού κάθε τέτοια λύση στο διαιτητικό δικαστήριο. Αν η λύση απαιτεί έγκριση σύμφωνα με τις οικείες εθνικές διαδικασίες ενός εκ των μερών, η κοινοποίηση παραπέμπει σ' αυτήν την απαίτηση και η διαδικασία διαιτησίας αναστέλλεται. Αν δεν απαιτείται έγκριση, ή με κοινοποίηση της ολοκλήρωσης των εθνικών διαδικασιών, η διαδικασία διαιτησίας περατώνεται.
2. Αν, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ο ενάγων ενημερώσει εγγράφως το διαιτητικό δικαστήριο ότι δεν επιθυμεί να συνεχίσει περαιτέρω τη διαδικασία και αν, κατά την ημερομηνία παραλαβής της εν λόγω κοινοποίησης από το διαιτητικό δικαστήριο, ο εναγόμενος δεν έχει προβεί ακόμη σε καμία ενέργεια στο πλαίσιο της διαδικασίας, το διαιτητικό δικαστήριο εκδίδει διάταξη με την οποία διαπιστώνει επισήμως την περάτωση της διαδικασίας. Το διαιτητικό δικαστήριο αποφαινεται επί των εξόδων, τα οποία βαρύνουν τον ενάγοντα, αν αυτό δικαιολογείται από τη στάση του εν λόγω μέρους.
3. Αν το διαιτητικό δικαστήριο, προτού λάβει απόφαση, καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η συνέχιση της διαδικασίας έχει καταστεί άνευ αντικειμένου ή αδύνατη για οποιονδήποτε λόγο εκτός από εκείνους που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, το διαιτητικό δικαστήριο ενημερώνει τα μέρη για την πρόθεσή του να εκδώσει διάταξη για την περάτωση της διαδικασίας.

Το πρώτο εδάφιο δεν εφαρμόζεται όταν εκκρεμούν ζητήματα επί των οποίων ενδέχεται να είναι αναγκαίο να ληφθεί απόφαση και αν το διαιτητικό δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να το πράξει.

4. Το διαιτητικό δικαστήριο κοινοποιεί στα μέρη αντίγραφο της διάταξης για την περάτωση της διαιτητικής διαδικασίας ή της απόφασης που λαμβάνεται με συμφωνία μεταξύ των μερών, υπογεγραμμένης από τους διαιτητές. Το άρθρο IV.2 παράγραφοι 2 έως 5 εφαρμόζεται στις διαιτητικές αποφάσεις που λαμβάνονται με συμφωνία μεταξύ των μερών.

ΑΡΘΡΟ IV.5

Διόρθωση της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου

1. Εντός 30 ημερών από την παραλαβή της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου, ένα μέρος μπορεί, με κοινοποίηση στο άλλο μέρος και στο διαιτητικό δικαστήριο μέσω του Διεθνούς Γραφείου, να ζητήσει από το διαιτητικό δικαστήριο να διορθώσει στο κείμενο της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου τυχόν σφάλματα υπολογισμού, λάθη εκ παραδρομής ή τυπογραφικά λάθη ή τυχόν σφάλματα ή παραλείψεις παρόμοιας φύσης. Αν το διαιτητικό όργανο κρίνει το αίτημα δικαιολογημένο, προβαίνει στη διόρθωση εντός 45 ημερών από την παραλαβή του αιτήματος. Το αίτημα δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα όσον αφορά την προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο IV.2 παράγραφος 6.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασής του, να προβεί με δική του πρωτοβουλία στις διορθώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.
3. Οι διορθώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου πραγματοποιούνται γραπτώς και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της απόφασης. Εφαρμόζεται το άρθρο IV.2 παράγραφοι 2 έως 5.

ΑΡΘΡΟ IV.6

Αμοιβές διαιτητών

1. Οι αμοιβές που αναφέρονται στο άρθρο IV.7 είναι εύλογες, λαμβανομένων υπόψη της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, του χρόνου που αφιερώνουν σ' αυτήν οι διαιτητές και όλων των άλλων σχετικών περιστάσεων.
2. Καταρτίζεται και επικαιροποιείται, όταν κρίνεται αναγκαίο, κατάλογος ημερήσιας αμοιβής και μέγιστων και ελάχιστων ωρών ο οποίος είναι κοινός για όλες τις διμερείς συμφωνίες στους τομείς της εσωτερικής αγοράς στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία, καθώς και για τη συμφωνία για την υγεία, τη συμφωνία για τις Συναλλαγές Γεωργικών Προϊόντων και τη συμφωνία σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας. Η μεικτή επιτροπή εγκρίνει και επικαιροποιεί, για τους σκοπούς της συμφωνίας, τον εν λόγω κατάλογο μέσω απόφασης.

ΑΡΘΡΟ IV.7

Έξοδα

1. Κάθε μέρος επωμίζεται τα έξοδά του και το ήμισυ των εξόδων του διαιτητικού δικαστηρίου.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο καθορίζει τα έξοδά του στην απόφασή του επί της ουσίας της υπόθεσης. Τα εν λόγω έξοδα περιλαμβάνουν μόνο:
 - α) τις αμοιβές των διαιτητών, οι οποίες πρέπει να δηλώνονται χωριστά για κάθε διαιτητή και να καθορίζονται από το ίδιο το διαιτητικό δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο IV.6·
 - β) τα έξοδα ταξιδιού και άλλα έξοδα των διαιτητών· και

γ) τις αμοιβές και τα έξοδα του Διεθνούς Γραφείου.

3. Τα έξοδα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 είναι εύλογα, λαμβανομένων υπόψη του επίμαχου ποσού, της πολυπλοκότητας της διαφοράς, του χρόνου που αφιέρωσαν οι διαιτητές και τυχόν εμπειρογνώμονες που έχουν διοριστεί από το διαιτητικό δικαστήριο και τυχόν άλλων σχετικών περιστάσεων.

ΑΡΘΡΟ IV.8

Κατάθεση του ποσού των εξόδων

1. Κατά την έναρξη της διαιτησίας, το Διεθνές Γραφείο μπορεί να ζητήσει από τα μέρη να καταθέσουν ίσο ποσό ως προκαταβολή για τα έξοδα που αναφέρονται στο άρθρο IV.7 παράγραφος 2.
2. Κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, το Διεθνές Γραφείο μπορεί να ζητήσει από τα μέρη να καταθέσουν ποσά συμπληρωματικά προς εκείνα που αναφέρονται στην παράγραφο 1.
3. Όλα τα ποσά που κατατίθενται από τα μέρη κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου καταβάλλονται στο Διεθνές Γραφείο το οποίο τα χρησιμοποιεί για την κάλυψη των πραγματικών εξόδων που πραγματοποιούνται, συμπεριλαμβανομένων, ιδίως, των αμοιβών που καταβάλλονται στους διαιτητές και στο Διεθνές Γραφείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ V.1

Τροποποιήσεις

Η μεικτή επιτροπή μπορεί να εγκρίνει, με απόφαση, τροποποιήσεις του παρόντος προσαρτήματος.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΒΕΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, καλούμενη στο εξής «Ένωση»,

αφενός, και

Η ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ, καλούμενη στο εξής «Ελβετία»,

αφετέρου,

καλούμενες στο εξής μεμονωμένα «συμβαλλόμενο μέρος» και από κοινού «συμβαλλόμενα μέρη»,

ΕΠΙΔΙΩΚΟΝΤΑΣ να ενισχύσουν και να εμβαθύνουν τη συμμετοχή της Ελβετίας και των επιχειρήσεών της στην εσωτερική αγορά της Ένωσης, στην οποία η Ελβετία συμμετέχει βάσει της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές, η οποία υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 (στο εξής: συμφωνία)·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ότι για την εύρυθμη λειτουργία και την ομοιογένεια στους τομείς της εσωτερικής αγοράς στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία απαιτούνται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των ελβετικών και των ενωσιακών επιχειρήσεων βάσει ουσιαστικών και διαδικαστικών κανόνων ισοδύναμων με εκείνους που ισχύουν στην εσωτερική αγορά όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις·

ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ την αυτονομία των συμβαλλόμενων μερών και τον ρόλο και τις αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων τους και, όσον αφορά την Ελβετία, τον σεβασμό των αρχών που απορρέουν από τη συνταγματική της τάξη, συμπεριλαμβανομένων της άμεσης δημοκρατίας, της διάκρισης των εξουσιών και του ομοσπονδιακού συστήματος,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΑ ΕΞΗΣ:

ΑΡΘΡΟ 1

Στόχοι

Οι στόχοι του παρόντος πρωτοκόλλου είναι να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των ενωσιακών και των ελβετικών επιχειρήσεων στους τομείς της εσωτερικής αγοράς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας και να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς με τη θέσπιση ουσιαστικών και διαδικαστικών κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις.

ΑΡΘΡΟ 2

Σχέση με τη συμφωνία

1. Το παρόν πρωτόκολλο και τα παραρτήματά του αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της συμφωνίας. Δεν μεταβάλλουν ούτε το πεδίο εφαρμογής ούτε τους στόχους της συμφωνίας.
2. Τα άρθρα 13 και 14 της συμφωνίας καταργούνται.
3. Το άρθρο 12 παράγραφος 2 της συμφωνίας δεν εφαρμόζεται για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου.

ΑΡΘΡΟ 3

Κρατικές ενισχύσεις

1. Με την επιφύλαξη διαφορετικών διατάξεων που προβλέπονται στην συμφωνία, οποιαδήποτε ενίσχυση χορηγούμενη από την Ελβετία ή κράτος μέλος της Ένωσης ή χορηγούμενη υπό οποιαδήποτε μορφή μέσω κρατικών πόρων, η οποία στρεβλώνει ή απειλεί να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό διότι ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις ή την παραγωγή ορισμένων εμπορευμάτων, είναι ασύμβατη με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εφόσον επηρεάζει δυσμενώς το εμπόριο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών εντός του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας.
2. Συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς:
 - α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προέλευσης των προϊόντων·
 - β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από φυσικές καταστροφές ή άλλα έκτακτα γεγονότα·
 - γ) τα μέτρα που καθορίζονται στο παράρτημα Ι τμήμα Α.
3. Είναι δυνατό να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς:
 - α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση·
 - β) οι ενισχύσεις για την προώθηση της εκτέλεσης σημαντικού έργου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή κοινού ενδιαφέροντος για τα συμβαλλόμενα μέρη ή για την αντιμετώπιση σοβαρής διαταραχής στην οικονομία κράτους μέλους της Ένωσης ή της Ελβετίας·

- γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο αντίθετο προς το συμφέρον των συμβαλλόμενων μερών·
- δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και τον ανταγωνισμό σε βαθμό αντίθετο με το συμφέρον των συμβαλλόμενων μερών·
- ε) οι κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται στο παράρτημα Ι τμήμα Β.

4. Οι ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με το παράρτημα Ι τμήμα Γ θεωρούνται ότι συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και απαλλάσσονται από τις απαιτήσεις κοινοποίησης βάσει του άρθρου 4.

5. Ενισχύσεις χορηγούμενες σε επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες που περιέχονται στο παρόν πρωτόκολλο, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει, εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων, την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό αντίθετο προς το συμφέρον των συμβαλλόμενων μερών.

6. Το παρόν πρωτόκολλο δεν εφαρμόζεται σε ενισχύσεις όταν το ποσό που χορηγείται σε ενιαία επιχείρηση για δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας συνιστά ενίσχυση ήσσονος σημασίας κατά την έννοια του παραρτήματος Ι τμήμα Δ.

7. Η μεικτή επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να επικαιροποιήσει το παράρτημα Ι τμήματα Α και Β προσδιορίζοντας μέτρα που συμβιβάζονται ή κατηγορίες ενισχύσεων που μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

ΑΡΘΡΟ 4

Εποπτεία

1. Για τους σκοπούς του άρθρου 1, η Ένωση, σύμφωνα με την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της, και η Ελβετία, σύμφωνα με την οικεία συνταγματική τάξη αρμοδιοτήτων, εποπτεύουν την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στο αντίστοιχο έδαφός τους σύμφωνα με το παρόν πρωτόκολλο.
2. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου, η Ένωση διατηρεί σύστημα εποπτείας των κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με τα άρθρα 93, 106, 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως συμπληρώνεται από τις νομικές πράξεις της Ένωσης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων και τις νομικές πράξεις της Ένωσης σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα II τμήμα Α σημείο 1.
3. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου, η Ελβετία θεσπίζει και διατηρεί, εντός πέντε ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, σύστημα εποπτείας των κρατικών ενισχύσεων το οποίο εξασφαλίζει ανά πάσα στιγμή επίπεδο εποπτείας και επιβολής ισοδύναμο με εκείνο που εφαρμόζεται στην Ένωση, όπως ορίζεται στην παράγραφο 2, και το οποίο περιλαμβάνει τα εξής:
 - α) ανεξάρτητη αρχή εποπτείας· και
 - β) διαδικασίες που διασφαλίζουν ότι η εποπτεύουσα αρχή εξετάζει τη συμβατότητα των ενισχύσεων με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των εξής:
 - i) της εκ των προτέρων κοινοποίησης της σχεδιαζόμενης ενίσχυσης στην εποπτεύουσα αρχή·
 - ii) της αξιολόγησης από την εποπτεύουσα αρχή των κοινοποιηθεισών ενισχύσεων και της αρμοδιότητάς της να εξετάζει τις μη κοινοποιηθείσες ενισχύσεις·

- iii) της προσβολής ενώπιον της αρμόδιας δικαστικής αρχής, με ανασταλτικό αποτέλεσμα από τη στιγμή που η πράξη είναι δεκτική προσφυγής, ενίσχυσης την οποία η εποπτεύουσα αρχή θεωρεί ασυμβίβαστη με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς· και
- iv) της ανάκτησης, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν και κρίθηκαν ασυμβίβαστες με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

4. Σύμφωνα με τη συνταγματική τάξη αρμοδιοτήτων της Ελβετίας, η παράγραφος 3 στοιχείο β) σημεία iii) και iv) δεν εφαρμόζεται στις πράξεις της Ελβετικής Ομοσπονδιακής Συνέλευσης ή του Ελβετικού Ομοσπονδιακού Συμβουλίου.

5. Όταν η ελβετική εποπτεύουσα αρχή δεν μπορεί να προσβάλει την ενίσχυση της Ελβετικής Ομοσπονδιακής Συνέλευσης ή του Ελβετικού Ομοσπονδιακού Συμβουλίου ενώπιον δικαστικής αρχής λόγω των περιορισμών της αρμοδιότητάς της βάσει της ελβετικής συνταγματικής τάξης, προσβάλλει την εφαρμογή της εν λόγω ενίσχυσης από άλλες αρχές σε όλες τις ειδικές περιπτώσεις. Αν η δικαστική αρχή διαπιστώσει ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, οι αρμόδιες ελβετικές δικαστικές και διοικητικές αρχές λαμβάνουν υπόψη τη διαπίστωση αυτή όταν εκτιμούν αν θα επιτρέψουν τη χορήγηση της εν λόγω ενίσχυσης στην υπόθεση της οποίας έχουν επιληφθεί.

ΑΡΘΡΟ 5

Υφιστάμενη ενίσχυση

1. Το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο β) δεν εφαρμόζεται σε υφιστάμενες ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων καθεστώτων ενισχύσεων και μεμονωμένων ενισχύσεων.
2. Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου, οι υφιστάμενες ενισχύσεις περιλαμβάνουν τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου και εντός περιόδου πέντε ετών από αυτή.

3. Εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία καθιέρωσης του συστήματος εποπτείας σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3, η εποπτεύουσα αρχή προβαίνει σε επισκόπηση των υφιστάμενων καθεστώτων ενισχύσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας και τα οποία εξακολουθούν να βρίσκονται σε ισχύ και αξιολογεί εκ πρώτης όψεως τα εν λόγω καθεστάτα με βάση τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 3.
4. Όλα τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων στην Ελβετία υπόκεινται σε συνεχή επανεξέταση από την εποπτεύουσα αρχή ως προς τη συμβατότητά τους με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σύμφωνα με τις παραγράφους 5, 6 και 7.
5. Αν η εποπτεύουσα αρχή κρίνει ότι υφιστάμενο καθεστώς ενισχύσεων δεν συμβιβάζεται, ή δεν συμβιβάζεται πλέον, με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές σχετικά με την υποχρέωση συμμόρφωσης με το παρόν πρωτόκολλο. Σε περίπτωση τροποποίησης ή κατάργησης ενός τέτοιου καθεστώτος ενισχύσεων, οι αρμόδιες αρχές ενημερώνουν την εποπτεύουσα αρχή.
6. Αν η εποπτεύουσα αρχή κρίνει ότι τα μέτρα που έλαβαν οι αρμόδιες αρχές είναι κατάλληλα για τη διασφάλιση της συμβατότητας του καθεστώτος ενισχύσεων με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δημοσιεύει τα εν λόγω μέτρα.
7. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, αν η εποπτεύουσα αρχή κρίνει ότι το καθεστώς ενισχύσεων εξακολουθεί να μη συμβιβάζεται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δημοσιεύει την αξιολόγησή της και προσβάλλει την εφαρμογή του εν λόγω καθεστώτος ενισχύσεων σε όλες τις ειδικές περιπτώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο β) σημείο iii) και παράγραφος 5.
8. Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου, αν υφιστάμενο καθεστώς ενισχύσεων τροποποιηθεί κατά τρόπο που επηρεάζει τη συμβατότητα της ενίσχυσης με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, η ενίσχυση θεωρείται νέα ενίσχυση και, ως εκ τούτου, υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 4 παράγραφος 3 στοιχείο β).

ΑΡΘΡΟ 6

Διαφάνεια

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη εξασφαλίζουν τη διαφάνεια ως προς τις ενισχύσεις που χορηγούνται στο έδαφός τους. Όσον αφορά την Ένωση, η διαφάνεια βασίζεται σε ουσιαστικούς και διαδικαστικούς κανόνες που ισχύουν στην Ένωση για τις κρατικές ενισχύσεις εντός του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας. Όσον αφορά την Ελβετία, η διαφάνεια βασίζεται σε ουσιαστικούς και διαδικαστικούς κανόνες ισοδύναμους με εκείνους που ισχύουν στην Ένωση για τις κρατικές ενισχύσεις εντός του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας.
2. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος εξασφαλίζει, όσον αφορά το έδαφός του και εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στο παρόν πρωτόκολλο, τη δημοσίευση:
 - α) των ενισχύσεων που χορηγούνται·
 - β) των γνωμοδοτήσεων ή των αποφάσεων των εποπτευουσών αρχών του·
 - γ) των αποφάσεων των αρμόδιων δικαστικών αρχών του σχετικά με τη συμβατότητα των ενισχύσεων με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς· και
 - δ) των κατευθυντήριων γραμμών και των ανακοινώσεων που εφαρμόζουν οι οικείες εποπτεύουσες αρχές.

ΑΡΘΡΟ 7

Όροι συνεργασίας

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη συνεργάζονται και ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις, με την επιφύλαξη των αντίστοιχων νομοθεσιών τους και των διαθέσιμων πόρων τους.
2. Για τους σκοπούς της ομοιόμορφης υλοποίησης, εφαρμογής και ερμηνείας των ουσιαστικών κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και της αρμονικής ανάπτυξής τους:
 - α) τα συμβαλλόμενα μέρη συνεργάζονται και διαβουλεύονται μεταξύ τους όσον αφορά τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές και ανακοινώσεις που αναφέρονται στο παράρτημα II τμήμα Β· και
 - β) οι εποπτεύουσες αρχές των συμβαλλόμενων μερών συνάπτουν ρυθμίσεις για την τακτική ανταλλαγή πληροφοριών, μεταξύ άλλων σχετικά με τις επιπτώσεις στην εφαρμογή των κανόνων για τις υφιστάμενες ενισχύσεις.

ΑΡΘΡΟ 8

Διαβουλεύσεις

1. Κατόπιν αιτήματος συμβαλλόμενου μέρους, τα συμβαλλόμενα μέρη διαβουλεύονται μεταξύ τους, στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής, για θέματα που αφορούν την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου.
2. Σε περίπτωση εξελίξεων που αφορούν σημαντικά συμφέροντα συμβαλλόμενου μέρους τα οποία ενδέχεται να επηρεάσουν τη λειτουργία του παρόντος πρωτοκόλλου, η μεικτή επιτροπή συνέρχεται, κατόπιν αιτήματος συμβαλλόμενου μέρους, σε επαρκώς υψηλό επίπεδο εντός 30 ημερών από την υποβολή του εν λόγω αιτήματος, προκειμένου να συζητήσει το θέμα.

ΑΡΘΡΟ 9

Ενσωμάτωση νομικών πράξεων

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 5 του θεσμικού πρωτοκόλλου της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές (στο εξής: θεσμικό πρωτόκολλο), για τους σκοπούς του άρθρου 3 παράγραφοι 4 και 6 και του άρθρου 4 παράγραφοι 2 και 3, και προκειμένου να κατοχυρωθούν η ασφάλεια δικαίου και η ομοιογένεια του δικαίου στους τομείς της εσωτερικής αγοράς στους οποίους συμμετέχει η Ελβετία δυνάμει της συμφωνίας, η Ελβετία και η Ένωση εξασφαλίζουν την ενσωμάτωση των νομικών πράξεων της Ένωσης που εκδίδονται στους τομείς που καλύπτονται από το παράρτημα Ι τμήματα Γ και Δ, καθώς και από το παράρτημα ΙΙ τμήμα Α, στα εν λόγω παραρτήματα το συντομότερο δυνατόν μετά την έκδοσή τους.
2. Η Ένωση, όταν εκδίδει νομική πράξη στον τομέα που καλύπτεται από το παράρτημα Ι τμήματα Γ και Δ ή από το παράρτημα ΙΙ τμήμα Α, ενημερώνει σχετικά την Ελβετία το συντομότερο δυνατόν μέσω της μεικτής επιτροπής. Κατόπιν αιτήματος οποιουδήποτε συμβαλλόμενου μέρους, η μεικτή επιτροπή προβαίνει σε ανταλλαγή απόψεων επί του θέματος.
3. Η μεικτή επιτροπή ενεργεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 εκδίδοντας απόφαση το συντομότερο δυνατόν για την τροποποίηση του παραρτήματος Ι τμήματα Γ και Δ, καθώς και του παραρτήματος ΙΙ τμήμα Α, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων προσαρμογών.
4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 6 του θεσμικού πρωτοκόλλου, οι αποφάσεις της μεικτής επιτροπής δυνάμει της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου αρχίζουν να ισχύουν άμεσα, αλλά σε καμία περίπτωση πριν από την ημερομηνία κατά την οποία η αντίστοιχη νομική πράξη της Ένωσης αρχίζει να εφαρμόζεται στην Ένωση.

Έναρξη ισχύος

1. Το παρόν πρωτόκολλο κυρώνεται ή εγκρίνεται από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τις κατ' ιδίαν διαδικασίες. Τα συμβαλλόμενα μέρη κοινοποιούν αμοιβαία την ολοκλήρωση των εσωτερικών διαδικασιών που είναι αναγκαίες για την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου.
2. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της τελευταίας κοινοποίησης όσον αφορά τις ακόλουθες πράξεις:
 - α) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·
 - β) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων·
 - γ) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές·
 - δ) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές·
 - ε) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·

- στ) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- ζ) Πρωτόκολλο για τις κρατικές ενισχύσεις της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για τις σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών·
- η) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις συναλλαγές γεωργικών προϊόντων·
- θ) Θεσμικό πρωτόκολλο της συμφωνίας αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την αξιολόγηση της πιστότητας, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·
- ι) Πρωτόκολλο τροποποίησης της συμφωνίας αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την αξιολόγηση της πιστότητας, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·
- ια) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με την τακτική χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελβετίας στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση·
- ιβ) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, σχετικά με τη συμμετοχή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σε προγράμματα της Ένωσης·
- ιγ) Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας στον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Διαστημικό Πρόγραμμα.

Τροποποίηση και καταγγελία

1. Το παρόν πρωτόκολλο μπορεί να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή με αμοιβαία συμφωνία των συμβαλλόμενων μερών.
2. Σε περίπτωση καταγγελίας της συμφωνίας σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 3 της συμφωνίας, το παρόν πρωτόκολλο παύει να ισχύει κατά την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 36 παράγραφος 4 της συμφωνίας.
3. Σε περίπτωση που η συμφωνία παύσει να ισχύει, διατηρούνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που έχουν ήδη αποκτήσει βάσει της συμφωνίας οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις πριν από την ημερομηνία παύσης της συμφωνίας. Τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν με αμοιβαία συμφωνία ποιες ενέργειες θα αναληφθούν σε σχέση με δικαιώματα στο στάδιο της απόκτησης.

[Τόπος], στις [...], σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική γλώσσα, όλα δε τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι, έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

(Πεδίο υπογραφών και στις 24 γλώσσες της ΕΕ: «Για την Ευρωπαϊκή Ένωση» και «Για την Ελβετική Συνομοσπονδία»)

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Α

**ΜΕΤΡΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΥΘΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ, ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2 ΣΤΟΙΧΕΙΟ**

γ)

Τα ακόλουθα μέτρα συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και δεν υπόκεινται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο β):

[...].

ΤΜΗΜΑ Β

**ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟ ΝΑ ΘΕΩΡΗΘΟΥΝ ΟΤΙ
ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ**

**ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΥΘΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ,
ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3 ΣΤΟΙΧΕΙΟ ε)**

Είναι δυνατό να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων:

[...].

ΤΜΗΜΑ Γ

ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ, ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4

Οι ενισχύσεις θεωρούνται ότι συμβιβάζονται με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και απαλλάσσονται από τις απαιτήσεις κοινοποίησης βάσει του άρθρου 4 αν χορηγούνται σύμφωνα με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στις ακόλουθες διατάξεις:

- 1) Κεφάλαια I και III του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1315 της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2023 (ΕΕ L 167 της 30.6.2023, σ. 1).
- (2) Άρθρα 1 έως 6 της απόφασης της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 7 της 11.1.2012, σ. 3).

ΤΜΗΜΑ Δ

ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΉΣΣΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ, ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 6

Οι «ενισχύσεις ήσσονος σημασίας» έχουν την έννοια που τους αποδίδεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2023/2831 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (ΕΕ L, 2023/2831, 15.12.2023).

Όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται σε επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, οι «ενισχύσεις ήσσονος σημασίας» έχουν την έννοια που τους αποδίδεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2023/2832 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L, 2023/2832, 15.12.2023).

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 4 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2

ΤΜΗΜΑ Α

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

- (1) Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου και δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 2, εφαρμόζονται οι ακόλουθες πράξεις από την Ένωση:
- α) Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9)·
 - β) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου (ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/2105 της Επιτροπής, της 1ης Δεκεμβρίου 2016 (ΕΕ L 327 της 2.12.2016, σ. 19)·
 - γ) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1315 της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2023 (ΕΕ L 167 της 30.6.2023, σ. 1)·

- δ) Απόφαση της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (EE L 7 της 11.1.2012, σ. 3)·
- ε) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2831 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (EE L, 2023/2831, 15.12.2023)·
- στ) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2832 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (EE L, 2023/2832, 15.12.2023)·
- ζ) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1008/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 2008, σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα (EE L 293 της 31.10.2008, σ. 3).
- (2) Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου και σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3, η Ελβετία θεσπίζει και διατηρεί σύστημα εποπτείας των κρατικών ενισχύσεων το οποίο εξασφαλίζει ανά πάσα στιγμή επίπεδο εποπτείας και επιβολής ισοδύναμο με εκείνο που εφαρμόζει η Ένωση, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 και στο σημείο 1 του παρόντος τμήματος.

ΤΜΗΜΑ Β

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

- 1) Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου και σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3, η ελβετική εποπτεύουσα αρχή και οι αρμόδιες δικαστικές αρχές της Ελβετίας λαμβάνουν δεόντως υπόψη και ακολουθούν, στο μέτρο του δυνατού, τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές και ανακοινώσεις οι οποίες είναι δεσμευτικές για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και την οικεία πρακτική λήψης αποφάσεων, προκειμένου να διασφαλίζεται επίπεδο εποπτείας και επιβολής ισοδύναμο με εκείνο της Ένωσης.
- 2) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κοινοποιεί στη μεικτή επιτροπή και δημοσιεύει τις κατευθυντήριες γραμμές και τις ανακοινώσεις που θεωρεί συναφείς στο πλαίσιο της συμφωνίας.
